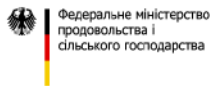

Підтримку надає:

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

Агрополітичний звіт

APD/APB/01/2023

**Проект методики оцінки аграрної політики
України
(аграрної політики, торгової аграрної
політики, політики розвитку сільських
територій).
Використання міжнародної практики
та офіційних підходів ЄС**

Павло Коваль

Київ, січень 2023 року

Виконавці

Оперативний партнер

Про проєкт «Німецько-український агрополітичний діалог» (АПД)

Проєкт «Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)» реалізується за підтримки Федеральним Міністерством продовольства та сільського господарства (BMEL) з 2006 року і наразі до 2024 року та за його замовленням через виконавця ТОВ ГФА Консалтинг Груп, а також робоче співтовариство, яке складається з ТОВ ІАК Аграр консалтинг (ІАК), Лейбніц-Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (ІАМО) та ТОВ АФЦ Агрікалчер енд Файненс Консалтантс. Реципієнтом проєкту виступає Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України «Дорада». При реалізації важливих заходів для розвитку ринку землі, використання державних земельних площ та приватизації АПД працює у кооперації з ТОВ з управління та реалізації земель (BVVG). Бенефіціаром проєкту виступає Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Проєкт має підтримувати Україну в питаннях розвитку сталого сільського господарства, ефективної переробної промисловості та підвищення міжнародної конкурентоспроможності відповідно до принципів ринкової та регуляторної політик та з урахуванням потенціалу розвитку, який виникає в рамках Угоди про Асоціацією між ЄС та Україною. З цією метою Проєкт має надавати інформацію про німецький, зокрема, східнонімецький, а також міжнародний, європейський досвід з розробки рамкових аграрно-політичних умов, а також з організації відповідних аграрно-політичних установ.

www.apd-ukraine.de

Автор

Павло Коваль

Дисклеймер

Це дослідження публікується за відповідальності Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД). Будь-які точки зору та результати, висновки, пропозиції чи рекомендації в дослідженні належать авторам і не обов'язково збігаються з думкою АПД.

© 2023 Німецько-український агрополітичний діалог
Всі права захищено.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Коротка оцінка поточного стану моніторингу та оцінки політик в Україні.....	5
2. Законодавчо-правова база оцінки політик в ЄС.....	7
2.1 Характеристика методології та методик моніторингу й оцінки політики в світі та ЄС. Можливості використання в Україні.....	8
2.2 Методологія та методики оцінки аграрної політики ЄС.....	14
2.3 Оцінка політики сільського розвитку	29
3. Пропозиції щодо моніторингу, критеріїв оцінки та системи показників оцінки результативності і ефективності політик в Україні.....	36
4. Організаційні аспекти удосконалення Методики та її впровадження в систему громадського нагляду реалізації політик	47
5. Попередній план здійснення оцінки політик з використанням Методики, та очікувані результати	48
6. Оцінка ризиків запровадження методики моніторингу та оцінки ефективності політик, управління ними	50
Інформаційне та методичне забезпечення	51

ВСТУП

Ефективна аграрна політика має важливе значення для сталого задоволення зростаючого попиту на безпечні та поживні продукти харчування. Незважаючи на те, що зростаючий попит на продукти харчування, корми, паливо та клітковину відкриває значні можливості для сільського господарства, державна політика повинна вирішувати такі проблеми, як підвищення продуктивності використання ресурсів та результативності менеджменту, підвищення екологічної стійкості, включаючи скорочення викидів парникових газів, а також покращення адаптації та стійкості до змін клімату та інші непередбачені потрясіння. Державна підтримка сільського господарства в ряді країн зросла в останні роки у відповідь на глобальні кризи, і лише невелика частка бюджетів країн світу була спрямована на довгострокові цілі, такі як зміна клімату та інші проблеми продовольчих систем. Щоб допомогти урядам краще зрозуміти, скільки та в якій формі надається підтримка, міжнародні організації, зокрема OECD, WTO, EU, та інші розробили методики і системи індикаторів, які виражають політичні заходи в цифрах порівнянним чином за часом і між країнами. Загальна оцінка ефективності та результативності аграрної політики в європейській практиці регулювання та розвитку аграрної сфери і села набула обов'язкового характеру через фіксацію в чинному законодавстві ЄС та з часом довела свою спроможність й необхідність.

Метою розробки проекту методики оцінки аграрної політики в Україні є – запропонувати інструмент ефективного регулювання та управління в АПК України, як частини цілісної системи стратегування комплексом, шляхом адаптації європейської та світової методології й методик оцінки ефективності та результативності аграрної політики.

Головними завданнями є:

- розглянути можливості та необхідність впровадження практики оцінки ефективності аграрної політики;
- вивчити світовий та європейський досвід оцінки аграрної політики;
- запропонувати критерії оцінки політики у складі її складових – підтримка аграрного виробника, торгівельна політика, політика сталого розвитку сільських територій;
- розробити систему показників, шляхом адаптації системи показників методології оцінки політики OECD та ЄС;
- розробити кроки щодо апробації, уточнення та впровадження методики оцінки політики.

Методологічною та інформаційною базою для підготовки проекту методики слугуватимуть методологія оцінки ефективності аграрної політики OECD та ЄС, а також чинне законодавство ЄС та нормативна база OECD.

1. КОРОТКА ОЦІНКА ПОТОЧНОГО СТАНУ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ ПОЛІТИК В УКРАЇНІ

Моніторинг та оцінка державної аграрної політики в широкому розумінні (інструменти політики щодо аграрного виробника, аграрна торгівельна політика, політика розвитку сільських територій, аграрно-екологічна політика), є тим складовим елементом політичного процесу, який повинен мати місце в Україні. Адже при обмеженості бюджетних коштів, які держава виділяє на підтримку сільського господарства та розвитку сільських територій, при обмеженнях, які виникають у процесі інтеграції України в міжнародні організації економічного співробітництва, вміння визначити доцільність та прогнозувати наслідки державних заходів є обов'язковим і одним із першочергових завдань.

Практика реалізації політик в Україні, в тому числі й аграрної політики не демонструє системності в підходах, методах чи методології моніторингу та оцінки ефективності і результативності політик. Процедур щодо організації моніторингу, аналізу та оцінки політики не описано і не зафіксовано в чинному Законодавстві України та нормативній базі діяльності Центральних органів виконавчої влади. Не узгодженими є і система державних статистичних спостережень в контексті моніторингу та аналізу реалізації політики, з метою оцінки її результативності та ефективності.

Чи є все ж принаймні якісь спроби щодо оцінки політик? Так. Україна є однією із 54 країн що піддаються систематичному моніторингу і оцінці аграрної політики такою міжнародною інституцією як OECD. Щорічний звіт присутній у публічному доступі і може бути одним із базових інструментів формулювання оцінки політики. Оцінка аграрної політики здійснюється за прийнятою методологією і на сьогоднішній день має накоплену динаміку, що дає можливість відслідковувати тривалий політичний процес щодо ефективності управління аграрним розвитком в середині країни та у порівнянні з іншими країнами. Оцінці підлягають країни Європейського Союзу, країни члени OECD не європейського континенту, а також декілька важливих аграрних країн що розвиваються.

З боку державних органів, зокрема Міністерства економіки, системному аналізу та оцінці наслідків належить оцінка торгівельної політики, і в тому числі як складова і аграрна торгівельна політика. Це викликане необхідністю укладення двосторонніх угод про вільну торгівлю, яких Україна має з великою кількістю країн та міждержавних об'єднань.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379 затверджено Методику визначення основних індикаторів продовольчої безпеки. При цьому індикаторами продовольчої безпеки визначено:

- 1) добову енергетичну цінність раціону людини, що визначається як сума добутоків одиниці маси окремих видів продуктів, які споживаються людиною протягом доби, та їх енергетичної цінності;
- 2) забезпечення раціону людини основними видами продуктів, що визначається як співвідношення між фактичним споживанням окремого продукту та його раціональною нормою;
- 3) достатність запасів зерна у державних ресурсах, що визначається як співвідношення між обсягами продовольчого зерна у державному продовольчому резерві та обсягами внутрішнього споживання населенням хліба і хлібопродуктів у перерахунку на зерно. Граничним (пороговим) критерієм для зазначеного показника вважається його 17% рівень, що відповідає 60 дням споживання;
- 4) економічну доступність продуктів, що визначається як частка сукупних витрат на харчування у загальному підсумку сукупних витрат домогосподарств. Граничним (пороговим) критерієм для зазначеного показника вважається його 60% рівень;
- 5) диференціацію вартості харчування за соціальними групами, що відстежується в динаміці та розраховується як співвідношення між вартістю харчування 20% домогосподарств з найбільшими доходами та вартістю харчування 20% домогосподарств з найменшими доходами;
- 6) ємність внутрішнього ринку окремих продуктів, що відстежується в динаміці та визначається у натуральному виразі як добуток споживання певного продукту та середньорічної чисельності населення;
- 7) продовольчу незалежність за окремим продуктом, що визначається як співвідношення між обсягом імпорту окремого продукту у натуральному виразі та ємністю його внутрішнього ринку. Граничним (пороговим) критерієм для зазначеного показника вважається його 30% рівень.

Проте, у наведеному наборі індикаторів не враховуються питання якості та безпеки харчових продуктів, показники розвитку агропродовольчої сфери як системоутворювальної для всієї системи продовольчої безпеки та розвиток села.

Окремо варто наголосити на спробах систематично здійснювати оцінку результативності політики аналітичними центрами, бізнес-школами, професійними громадськими організаціями, науковими установами. Спільним для всіх цих ініціатив

є нерегульованість процедур і методик оцінки, складності збору та використання наявної статистичної інформації.

Окреслений стан щодо моніторингу та оцінки політики засвідчує недостатній рівень уваги до даного напрямку діяльності як з боку державних органів, так і з боку громадських організацій та експертного середовища. З іншого боку, системність підходів до цього в ЄС підтверджує важливість та обґрунтованість даного напрямку роботи, і вказує на те, що він є вкрай необхідним і перспективними для реалізації в Україні за умови адаптації світових практик, запозичення європейського регламентування методик і часових регламентів аналізу і звітування, формування баз даних достовірної статистичної інформації, доступності інформації про ціни, відносну стабільність та послідовність державної аграрної політики, і наявність спеціалістів, які будуть здатні здійснювати відповідний аналіз та формувати своєчасні пропозиції владним структурам. Особливого значення і актуальності це набуває для України в умовах війни та післявоєнного розвитку аграрного сектору й сільських територій, в умовах набуття офіційного статусу «кандидата у члени ЄС» та глобальних трендів розвитку економіки і змін у використанні природних ресурсів та забезпеченні людства безпечними продуктами харчування.

2. ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВА БАЗА ОЦІНКИ ПОЛІТИК В ЄС

Україна і українська економіка перебувають у складних умовах прийняття важливих концептуальних, стратегічних рішень. АПК України в таких умовах набуває критично важливого значення, і потребує виваженої, раціональної політики розвитку у складі наступних розділів: політика розвитку аграрного бізнесу, політика розвитку ринків і торгівлі, політика сталого розвитку сільських територій, політика впливу аграрного сектору на навколишнє середовище. Як вже зазначалося вище, офіційний статус «кандидата у члени ЄС» вимагає вивчення та адаптації і гармонізації чинного законодавства України із рекомендаціями, Регламентами й Директивами ЄС щодо різних аспектів розвитку АПК. За часи існування ЄС, не відхиляючись від Римських принципів, законодавство ЄС набуло значного розвитку в різних аспектах. На сьогоднішній день рекомендоване і директивне правове поле сформоване і щодо неперервного моніторингу, постійного аналізу та оцінки результативності і ефективності Спільної аграрної політики ЄС, та країн членів ЄС.

Нормативно-правова база ЄС розкриває методологію моніторингу та оцінки, методики розрахунку показників, їх систематизацію у підсистеми та цілісну систему показників оцінки політики. Передбачає часові і організаційні регламенти здійснення моніторингу, аналізу та оцінки політики. Крім того, нормативна база містить рекомендації як трактувати окремі показники та як формулювати комплексні оцінки.

Серед головних нормативних актів варто виділити дві групи:

- 1) Правила регулювання СМЕФ (спільної системи моніторингу та оцінки політики)

- Створення спільної системи моніторингу та оцінки політики (стаття 110 Регламенту (ЄС) 1306/2013)
- Застосування SMEF (Імплементацийний регламент Комісії (ЄС) 834/2014)
- Елементи моніторингу та оцінки Європейських структурних та інвестиційних фондів (ESIF) (Регламент (ЄС) 1303/2013)
- Моніторинг та оцінка політики сільського розвитку (Регламент (ЄС) 1305/2013, Імплементацийний Регламент Комісії (ЄС) 808/2014)

2) Правила регулюють PMEФ (системи моніторингу та оцінки ефективності):

- Створення системи моніторингу та оцінки ефективності (стаття 128 Регламенту (ЄС) 2021/2115)
- Розрахунок результатів і показників результату (Імплементацийний регламент Комісії (ЄС) 2021/2290)
- Оцінка стратегічних планів CAP та надання інформації для моніторингу та оцінки (Імплементацийний регламент Комісії (ЄС) 2022/1475)

Таким чином, ми можемо констатувати наявність цілісної системи нормативно-правових актів щодо регламентації і регулювання процедури моніторингу і оцінки ефективності аграрної політики. Слід зауважити, що дана система сформувалася не одразу і постійно удосконалюється, реагуючи на нові виклики і потреби. Україна не маючи членства в ЄС не зобов'язана дослівно виконувати всі положення, але не маючи власної подібної цілісної системи моніторингу і оцінки аграрної політики, та декларуючи в Конституції України курс до членства в ЄС, а також починаючи консультації щодо вступу в ЄС, має забезпечувати зближення Законодавства України і ЄС. Прийняття відповідних законодавчих змін може бути комплексним щодо легалізації функції, компетенції стратегування агропромисловим комплексом України, де окремо сформульовані підходи до моніторингу, аналізу та оцінки ефективності аграрної політики і ефективності та результативності реалізації стратегії розвитку АПК і сільських територій.

2.1 Характеристика методології та методик моніторингу й оцінки політики в світі та ЄС. Можливості використання в Україні

Розглянемо основи методології, методики, критерії та системи показників неперервного моніторингу, постійного аналізу та оцінки ефективності аграрної політики в різних її аспектах. Для базового рівня огляду, а також як основи для можливої побудови аналогічної системи в Україні використаємо методики OECD та

ЄС. При цьому звертаємо увагу на те, що методика OECD має споріднену складову частину, що створена на її методології - методику WTO щодо оцінки ефективності торгівельної політики, а також окрему систему показників оцінки екологічної політики, оцінку ефективності політики сільського розвитку. В загальній методології ЄС є подібні до методики OECD показники підтримки аграрних виробників, підтримки ринку, але окремо сформовано систему показників і підходи до їх узагальнення щодо оцінки ефективності політики розвитку сільських територій. Таким чином, в сукупності, комплексна оцінка політик може містити всі аспекти і принципи сталого розвитку, та всі ефекти сталості – економічний, соціальний та екологічний.

(У наведеному огляді методології та методик автор використовує ряд прямих цитат, формул та коментарів, посилаючись на оприлюднені матеріали: OECD'S PRODUCER SUPPORT ESTIMATE AND RELATED INDICATORS OF AGRICULTURAL SUPPORT. Concepts, Calculations, Interpretation and Use. (The PSE Manual).

Система показників OECD була розроблена з метою моніторингу та оцінки розвитку аграрної політики, створення спільної бази для політичного діалогу між країнами та надання економічних даних для оцінки ефективності політики.

Система показників OECD була затверджена міністрами OECD у 1987 році, з тих пір розраховуються для OECD і все більшої кількості країн, що не входять до OECD, і широко згадуються у відкритому доступі.

База даних показників використовується в подальших дослідженнях впливу політики. Дані служать вхідними даними для моделювання для оцінки ефективності та результативності стратегій у досягненні результатів, для яких вони були розроблені, і для розуміння їх впливу на виробництво, торгівлю, дохід, навколишнє середовище тощо. Самі показники не можуть кількісно визначити такий вплив, економічна інформація, на якій вони базуються, є важливою вихідною інформацією для подальшого аналізу.

Система показників включає наступні показники:

Назви та визначення показників OECD підтримки сільського господарства

ПОКАЗНИКИ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИКІВ

- Producer Support Estimate (PSE): Річна грошова вартість валових трансфертів від споживачів і платників податків виробникам сільськогосподарської продукції, виміряна на рівні ферми, що виникає в результаті політичних заходів, спрямованих на підтримку сільського господарства, незалежно від їх характеру, цілей або впливу на сільськогосподарське виробництво чи дохід.

- Percentage PSE (%PSE): PSE як частка валових надходжень ферми (включаючи підтримку).
- Producer Nominal Assistance Coefficient (producer NAC): співвідношення між вартістю валових надходжень від ферми (включаючи підтримку) та валових надходжень від ферми, оцінених за цінами на кордоні (вимірними на виході з ферми).
- Producer Nominal Protection Coefficient (producer NPC): співвідношення між середньою ціною, отриманою виробниками на виході з ферми (включаючи платежі за тону поточного виробництва), та граничною ціною (вимірною на виході з ферми).
- Producer Single Commodity Transfers (producer SCT): річна грошова вартість валових трансфертів від споживачів і платників податків сільськогосподарським виробникам, що виникає в результаті заходів політики, безпосередньо пов'язаних із виробництвом окремого товару, який виробник повинен виробляти визначений товар, щоб отримати виплату. Producer Percentage Single Commodity Transfers (producer %SCT): товарний SCT як частка валових надходжень ферми для конкретного товару.
- Group Commodity Transfers (GCT): річна грошова вартість валових трансфертів від споживачів і платників податків сільськогосподарським виробникам, що виникає в результаті політичних заходів, виплати яких здійснюються на основі того, що один або більше із визначеного списку товарів виробляється, тобто виробник може виробляти з набору дозволених товарів і отримувати передачу, яка не змінюється щодо цього рішення.
- All Commodity Transfers (ACT): річна грошова вартість валових трансфертів від споживачів і платників податків сільськогосподарським виробникам, виміряна на рівні воріт ферми, що виникає в результаті політичних заходів, які не накладають обмежень на вироблений товар, але вимагають від одержувача виробництва певного товару їхній вибір.
- Other Transfers to Producers (OTP): річна грошова вартість валових трансфертів від споживачів і платників податків сільськогосподарським виробникам, що виникає в результаті політичних заходів, які взагалі не вимагають будь-якого товарного виробництва.

ПОКАЗНИКИ ПІДТРИМКИ ЗАГАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

- General Services Support Estimate (GSSE): річна грошова вартість валових трансфертів, що виникають у результаті політичних заходів, які створюють сприятливі умови для первинного сільськогосподарського сектора через розвиток приватних або державних послуг, а також через установи та

інфраструктуру, незалежно від їх цілей та впливу на сільськогосподарське виробництво. і дохід, або споживання сільськогосподарської продукції. Він включає політику, де основним бенефіціаром є первинне сільське господарство, але не включає жодних платежів окремим виробникам. Трансферти GSSE безпосередньо не змінюють надходження, витрати чи витрати виробника.

- Percentage GSSE (%GSSE): GSSE як частка загальної оцінки підтримки (TSE).

ПОКАЗНИКИ ПІДТРИМКИ СПОЖИВАЧІВ

- Consumer Support Estimate (CSE): річна грошова вартість валових трансфертів від (до) споживачів сільськогосподарської продукції, виміряна на рівні воріт ферми, що виникає в результаті політичних заходів, спрямованих на підтримку сільського господарства, незалежно від їх характеру, цілей або впливу на споживання ферми. продуктів.
- Percentage CSE (%CSE): CSE як частка споживчих витрат (виміряних на виході з ферми) за вирахуванням трансфертів платників податків споживачам.
- Consumer Nominal Assistance Coefficient (consumer NAC): Співвідношення між вартістю витрат на споживання сільськогосподарських товарів (на виході з ферми) та вартістю, оціненою за цінами на кордоні (виміряними на виході з ферми).
- Consumer Nominal Protection Coefficient (consumer NPC): співвідношення між середньою ціною, яку сплачують споживачі (на виході з ферми) до граничної ціни (виміряної на виході з ферми).
- Consumer Single Commodity Transfers (consumer SCT): річна грошова вартість валових трансфертів від (до) споживачів сільськогосподарської продукції, виміряна на рівні воріт ферми, що виникає в результаті заходів політики, безпосередньо пов'язаних з виробництвом окремого товару.

ПОКАЗНИКИ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

- Total Support Estimate (TSE): річна грошова вартість усіх валових трансфертів від платників податків і споживачів, що виникають у результаті політичних заходів, спрямованих на підтримку сільського господарства, за вирахуванням пов'язаних бюджетних надходжень, незалежно від їх цілей і впливу на сільськогосподарське виробництво та дохід або споживання сільськогосподарської продукції.
- Percentage TSE (%TSE): TSE як частка ВВП.

Політика вимірювання сільськогосподарської підтримки базується на принципах, що визначають обсяг політичних заходів, які слід враховувати при оцінці підтримки сільського господарства і надати критерії визначення сільськогосподарської політики в комплексі дій уряду, а також принципи що допомагають визначити метод вимірювання підтримки та важливі для інтерпретації показники.

Принцип 1: Формування трансфертів сільгоспвиробникам як ключовий критерій для включення політики щодо вимірювання підтримки. Заходи політики створюють явні або неявні транзакції до підтримуваних окремих осіб або груп. Захід політики розглядається для вимірювання, якщо сільськогосподарські виробники, індивідуально чи колективно є єдиними або основними одержувачами економічних трансфертів породжені нею. Це достатній критерій для включення політичного заходу в оцінку підтримки сільського господарства.

Принцип 2: Характер, цілі чи економічні наслідки політичного заходу не розглядаються, крім «обліку» трансфертів. Цей принцип доповнює принцип 1, оскільки заявлені цілі або передбачувані економічні наслідки політичного заходу не використовуються як альтернативні чи додаткові критерії для визначення включення чи виключення політичного заходу в оцінці сільськогосподарської підтримки.

Принцип 3: Загальні політичні заходи, доступні для всієї економіки, не враховуються при оцінці підтримки сільського господарства, навіть якщо такі заходи створюють політичні трансферти до/із сільського господарства. Таким чином, ситуація нульової підтримки сільського господарства виникне, коли існує лише загальна загальноекономічна політика без жодної політики, яка конкретно змінює економічні умови для сільського господарства.

Принцип 4: Трансферти, створені сільськогосподарською політикою, вимірюються у валовому вираженні. Трансферти за політикою можна визначити у валовому чи чистому виразі, тобто як дохід (валові надходження) або дохід (дохід за вирахуванням витрат), створений заходом політики. Фраза валові трансферти у визначеннях підкреслює, що в показниках не вноситься коригування витрат, понесених виробниками для отримання підтримки, напр. витрати на виконання умов дотримання певних платежів або відшкодування податків.

Принцип 5: Політичні трансферти окремим виробникам вимірюються на рівні виходу на ферму, що впливає з мети вимірювати підтримку лише первинним виробникам сільськогосподарської продукції. Отже, під словом «споживач» у визначеннях і методології розуміється покупець першої черги сільськогосподарської продукції.

Принцип 6: Політичні заходи, спрямовані на підтримку окремих виробників, класифікуються відповідно до критеріїв впровадження, таких як: (i) основа, на якій надається підтримка (одиниця продукції, голова тварини, земельна одиниця тощо); (ii) чи базується підтримка на поточних чи непоточних параметрах виробництва; та (iii) чи потрібно виробництво отримувати підтримку чи ні; та інші критерії. Ці характеристики політики впливають на поведінку виробника, а розрізнення політики відповідно до критеріїв впровадження дозволяє провести подальший аналіз впливу політики на, наприклад, виробництво, торгівлю, доходи та навколишнє середовище.

На додаток до моделювання економічних наслідків політики для сільськогосподарського виробництва, доходів сільськогосподарських підприємств, торгівлі тощо, економічні імітаційні моделі можна використовувати для визначення складних зв'язків між сільськогосподарською політикою та її впливом на навколишнє середовище. Набір інструментів моделювання OECD пропонує два варіанти для цього.

PEM можна використовувати для аналізу впливу політики підтримки сільського господарства на навколишнє середовище, оскільки вона вже містить декілька стилізованих політик, пов'язаних з PSE, і дозволяє розглядати землекористування та використання ресурсів (таких як добрива) на рівні сектора.

Екологічний модуль перетворює ринкові ефекти, такі як зміни у виробництві, землекористуванні та застосуванні добрив і хімікатів, на набір впливів на навколишнє середовище, включаючи викиди парникових газів і баланс азоту.

Крім того, моделі на рівні ферми можуть стати чудовою основою для вивчення використання фермером факторів виробництва та вибору землевідведення в умовах неоднорідної продуктивності землі та неоднорідної екологічної чутливості землі. Відповідно, Секретаріат ОЕСР розробив структуру стилізованого моделювання впливу агроекологічної політики (SAPIM): модель на рівні ферми, яка аналізує спільне виробництво товарної та нетоварної продукції, а також негативні зовнішні ефекти за неоднорідної якості землі. Набір сільськогосподарських політик, які можна проаналізувати, є ширшим за допомогою SAPIM, ніж за допомогою PEM, починаючи від існуючих інструментів політики, таких як платежі за посівні площі, схеми екологічної перехресної відповідності та агроекологічні платежі. Він також може моделювати механізм реалізації політики, наприклад, чи використовується фіксована ставка платежу чи використовується цінова дискримінація, коли фермери беруть участь у програмі. Недоліком SAPIM порівняно з PEM є те, що, будучи моделлю на рівні ферми, ціновий вплив політики не враховується ендогенно. Крім того, SAPIM розроблено лише для невеликої підгрупи країн ОЕСР (Фінляндія, Японія, Швейцарія та Сполучені Штати). Обмежене охоплення пояснюється адаптацією, необхідною для кожної країни, на основі чинної екологічної політики та екологічних питань, які є найбільш актуальними для цієї країни.

Важливим аспектом методики є вимоги до статистичних даних, на основі яких здійснюються розрахунки показників. Система збору та обробки даних повинна бути скоординована із системою показників оцінки політики. Методики OECD широко використовують такий інструмент як опитування для нагромадження і подальшої обробки інформації, яка не присутня в державній системі статистичних спостережень.

2.2 Методологія та методики оцінки аграрної політики ЄС

(У наведеному огляді методології та методик автор використовує ряд прямих цитат, формул та коментарів, посилаючись на оприлюднені матеріали: TECHNICAL HANDBOOK ON THE MONITORING AND EVALUATION FRAMEWORK OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY 2014 – 2020 DIRECTORATE-GENERAL FOR AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT).

В загальному розумінні, моніторинг та оцінка проводяться, щоб перевірити, наскільки політика та ініціативи досягають поставлених цілей, і розробити рекомендації щодо можливостей удосконалення політики в майбутньому. Результати моніторингу та оцінки ефективності політики відіграють дедалі важливішу роль за такими складовими:

- Своєчасні та актуальні поради для прийняття рішень і надання внеску у встановлення політичних пріоритетів.
- Організаційне навчання: результати оцінки можуть бути використані для покращення якості поточного втручання, а також для розробки, реалізації та розробки політики. Крім того, вони можуть визначити можливості для спрощення та зменшення регуляторного тягаря для майбутньої політики.
- Підвищення легітимності, прозорості, підзвітності та демонстрація додаткової цінності дій ЄС.
- Більш ефективний розподіл ресурсів між втручаннями, між окремими елементами конкретної програми чи діяльності, або між видами діяльності. Результати моніторингу та оцінки є ключовими інструментами для прийняття ґрунтованих на фактах рішень щодо ефективних витрат на політичні заходи.

Структура моніторингу та оцінки САП ЄС є результатом спільної роботи DG AGRI та різних зацікавлених сторін, розпочатої в 2010 році. Кожен з елементів логіки втручання САП був розроблений та узгоджений у DG AGRI, а також кілька разів обговорювався з представниками Держав-членів, у Комітеті сільського розвитку (RDC), Експертному комітеті з оцінки програм сільського розвитку та спеціальній Експертній групі з моніторингу та оцінки. Після схвалення базового законодавства

для САП ЄС, обов'язкові елементи були включені до імплементаційних актів, включаючи, серед іншого, перелік показників, які будуть використовуватися для моніторингу ефективності політики.

Варто звернути увагу, в загальному розумінні САП сприяє досягненню трьох загальних цілей, які разом входять до цілей стратегії «Європи 2020» щодо розумного, сталого та інклюзивного зростання. Ефективність САП ЄС повинна вимірюватися відносно таких загальних цілей:

- Життєздатне виробництво харчових продуктів для сприяння продовольчій безпеці шляхом підвищення конкурентоспроможності сільського господарства ЄС, одночасно надаючи засоби для вирішення проблем, з якими стикається сектор, пов'язаних із збоями на ринку та функціонуванням харчового ланцюга.
- Раціональне управління природними ресурсами та кліматичні заходи для забезпечення довгострокової стійкості та потенціалу сільського господарства ЄС шляхом збереження природних ресурсів, від яких залежить сільськогосподарське виробництво.
- Збалансований територіальний розвиток для сприяння соціально-економічному розвитку сільських територій, одночасно сприяючи належним умовам для збереження структурної різноманітності в усьому ЄС.

Прямі виплати забезпечують основний захист доходів фермерів від особливого тиску (наприклад, пов'язаного з цінами та погодою), якому піддається сільське господарство. Вони становлять приблизно стабільну частку доходів фермерів (46% у ЄС-27 у 2015 році). Тепер вони краще спрямовані завдяки новим «рівням» платежів, спрямованим на конкретні потреби молодих фермерів, менших фермерів, конкретних секторів або регіонів, які переживають труднощі, і навколишнє середовище. Ці зміни в структурі системи прямих платежів – разом із положеннями, які стосуються більш конкретного перерозподілу – мають призвести до більш справедливого розподілу платежів. Оскільки прямі виплати здебільшого відокремлені від виробництва, фермери приймають рішення про виробництво переважно на ринкових сигналах, а не на спробах максимізувати виплати підтримки.

Стабілізуючий ефект прямих платежів доповнюється ринковими інструментами, які тепер діють на рівні «мережі безпеки», замість того, щоб часто керувати ринком ЄС, як колись.

Політика розвитку сільських територій підвищує економічну стійкість як сільськогосподарського сектору, так і несільськогосподарських підприємств через підтримку: відкриття бізнесу; розвиток та диверсифікація бізнесу, формування знань; здійснення інвестицій; створення (та підключення до) інфраструктури та послуг; прагнення до інновацій; і працювати з іншими по-новому.

Представлення загальних цілей CAP та їх розбивка на конкретні цілі (для сільського розвитку також відомі як «пріоритети сільського розвитку») включають: дохід ферми та мінливість доходів ферми, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського сектора, стабільність ринку, очікування споживачів, надання суспільних благ і збереження навколишнього середовища, пом'якшення наслідків зміни клімату, адаптація та підтримка різноманітного сільського господарства, а також конкретні цілі, визначені для Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільської місцевості (EAFRD), а саме пріоритети Союзу щодо розвитку сільської місцевості.

Інструментом для вимірювання досягнення мети, наприклад мобілізований ресурс, досягнутий результат або отриманий ефект, або для опису контексту (економічного, соціального чи екологічного) є показники, або індикатори. Інформація, яку надає індикатор, є даними, які використовуються для вимірювання фактів або думок. Індикатори – це сукупності даних, які дозволяють кількісно спрощувати явища. Крім того, потенційний індикатор повинен відповідати так званим критеріям RACER.

Релевантний

Чи показники тісно пов'язані з цілями, яких потрібно досягти? Чи вони вказані на належному рівні – чи індикатори впливу справді є індикаторами впливу і чи показники результатів стосуються результатів?

Акцептований (Прийнятий)

Чи приймаються вони зацікавленими сторонами?

Достовірний

Чи вони прийняті зовні, але є однозначними та легкими для тлумачення для не експертів?

Легкий

Чи легко їх контролювати?

Стійкий/Міцний

Чи можна їх використовувати й надалі, і чи вони такі, що ними неможливо легко маніпулювати?

Показники оцінки ефективності політики мають свою логічну ієрархію:

вимірювання впливу здійснюється на рівні загальних цілей, вимірювання результатів на рівні конкретних цілей/пріоритетів і вимірювання результатів на рівні інструментів/заходів.

Типи індикаторів:

- Показники випусків/результату: заходи, безпосередньо реалізовані за допомогою інтервенцій
- Показники результату: прямий і негайний ефект втручань
- Індикатори впливу: результат втручання за межами негайних ефектів
- Індикатори контексту: загальні контекстуальні тенденції

ПОКАЗНИКИ ВПЛИВУ

- ✓ I.01 Сільськогосподарський підприємницький дохід
- ✓ I.02 Факторні доходи сільського господарства
- ✓ I.03 Загальна продуктивність факторів у сільському господарстві
- ✓ I.04 Мінливість цін на товари ЄС
- ✓ I.05 Еволюція споживчих цін на продукти харчування
- ✓ I.06 Торговий баланс сільськогосподарської продукції
- ✓ I.07 Викиди від сільського господарства
- ✓ I.08 Індекс птахів сільськогосподарських угідь
- ✓ I.09 Сільське господарство високої природної цінності (HNV).
- ✓ I.10 Забір води в сільському господарстві
- ✓ I.11 Якість води
- ✓ I.12 Органічна речовина ґрунту в ріллі
- ✓ I.13 Розмив ґрунту водою
- ✓ I.14 Рівень зайнятості на селі
- ✓ I.15 Ступінь сільської бідності
- ✓ I.16 Сільський ВВП на душу населення

ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТУ

Індикатори результатів компонента-I САП ЄС

- ✓ R.01_PI Частка прямої підтримки в сільськогосподарських доходах
- ✓ R.02_PI Мінливість доходу фермерського господарства
 - За типом господарства
 - За економічним розміром
- ✓ R.03_PI Додана вартість для первинних виробників у харчовому ланцюгу
- ✓ R.04_PI Експорт сільськогосподарської продукції ЄС
 - частка сільськогосподарського експорту ЄС у світовому експорті
 - частка кінцевої продукції в сільськогосподарському експорті ЄС
- ✓ R.05_PI Державне втручання: % обсягу продуктів, закуплених на інтервенційних складах, від загального виробництва ЄС
- ✓ R.06_PI Приватні склади: % обсягу продукції на приватних складах від загального виробництва ЄС
- ✓ R.07_PI Експортні відшкодування: % обсягу продукції, експортованої з експортними відшкодуваннями, від загального виробництва ЄС

- ✓ R.08_PI Ціни на товари в ЄС порівняно зі світовими цінами (розбивка за продуктами)
- ✓ R.09_PI Вартість виробництва за схемами якості ЄС у порівнянні із загальною вартістю сільськогосподарського та харчового виробництва
- ✓ R.10_PI Важливість органічного землеробства
 - частка органічних площ у загальній сільськогосподарській площі (UAA)
 - частка органічного тваринництва в загальному поголів'ї
- ✓ R.11_PI Різноманітність культур
 - на фермі (кількість ферм за кількістю посівів та розміром)
 - в регіоні
- ✓ R.12_PI Частка пасовищ у загальній кількості UAA
- ✓ R.13_PI Частка екологічно орієнтованої території (EOT) у сільськогосподарських угіддях
- ✓ R.14_PI Частка площ під озелененням
- ✓ R.15_PI Чисті викиди парникових газів із сільськогосподарських ґрунтів
- ✓ R.16_PI Структурна різноманітність
 - в абсолютних величинах
 - у відносному вимірі

Результат розвитку сільської місцевості та додаткові показники результату

- ✓ R.01_PII відсоток сільськогосподарських бенефіціарів з підтримкою RDP для інвестицій у реструктуризацію або модернізацію (сфера уваги 2A)
- ✓ R.02_PII Зміна сільськогосподарської продукції на підтриманих фермах/AWU (річна робоча одиниця) (сфера уваги 2A) (*)
- ✓ R.03_PII відсоток сільськогосподарських холдингів із планом розвитку бізнесу/інвестиціями для молодих фермерів, які підтримують RDP (сфера уваги 2B)
- ✓ R.04_PII відсоток сільськогосподарських холдингів, які отримують підтримку для участі в схемах якості, місцевих ринках і коротких ланцюгах постачання, а також груп/організацій виробників (сфера уваги 3A)
- ✓ R.05_PII відсоток ферм, які беруть участь у схемах управління ризиками (сфера уваги 3B)
- ✓ R.06_PII відсоток лісу або іншої лісної території за контрактами на управління, що підтримують біорізноманіття (сфера уваги 4A)
- ✓ R.07_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління, що підтримують біорізноманіття та/або ландшафти (сфера уваги 4A)
- ✓ R.08_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління для покращення управління водними ресурсами (сфера уваги 4B)
- ✓ R.09_PII відсоток земель лісового господарства за контрактами на управління для покращення управління водними ресурсами (сфера уваги 4B)

- ✓ R.10_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління для покращення управління ґрунтами та/або запобігання ерозії ґрунтів (сфера уваги 4C)
- ✓ R.11_PII відсоток земель лісового господарства за контрактами на управління для покращення управління ґрунтами та/або запобігання ерозії ґрунтів (сфера уваги 4C)
- ✓ R.12_PII відсоток зрошуваних земель, які переходять на більш ефективні системи зрошення (сфера уваги 5A)
- ✓ R.13_PII Підвищення ефективності використання води в сільському господарстві в проектах, які підтримуються RDP (сфера уваги 5A)
- ✓ R.14_PII Підвищення ефективності використання енергії в сільському господарстві та харчовій промисловості в проектах, які підтримуються RDP (сфера уваги 5B)
- ✓ R.15_PII Відновлювана енергія, вироблена в рамках підтриманих проектів (сфера уваги 5C) (*) R.16_PII відсоток тваринницьких одиниць, зацікавлених інвестиціями в управління худобою з огляду на скорочення викидів ПГ (парникових газів) та/або аміаку (сфера уваги 5D)
- ✓ R.17_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління, спрямовані на скорочення викидів парникових газів та/або аміаку (сфера уваги 5D)
- ✓ R.18_PII Зниження викидів метану та закису азоту (зона фокусування 5D)
- ✓ R.19_PII Зниження викидів аміаку (зона фокусування 5D)
- ✓ R.20_PII відсоток сільськогосподарських та лісових угідь за договорами управління R.21_PII Вакансії, створені в підтриманих проектах (сфера уваги 6A)
- ✓ R.22_PII відсоток сільського населення, охопленого стратегіями місцевого розвитку (сфера фокусування 6B)
- ✓ R.23_PII відсоток сільського населення, яке отримує користь від покращених послуг/інфраструктури (сфера уваги 6B)
- ✓ R.24_PII Вакансії, створені в підтриманих проектах (Лідер) (сфера уваги 6B)
- ✓ R.25_PII відсоток сільського населення, яке отримує користь від нових або покращених послуг/інфраструктури (інформаційно-комунікаційні технології – ІКТ) (сфера уваги 6C)

Цільові показники розвитку сільських територій

- ✓ T.01_PII відсоток витрат згідно зі статтями 14, 15 та 35 Регламенту (ЄС) № 1305/2013 по відношенню до загальних витрат на RDP (спеціальна сфера 1A)
- ✓ T.02_PII Загальна кількість операцій співробітництва, підтриманих у рамках заходу співробітництва (стаття 35 Регламенту (ЄС) № 1305/2013) (групи, мережі/кластери, пілотні проекти...) (сфера уваги 1B)
- ✓ T.03_PII Загальна кількість учасників, які пройшли навчання згідно зі статтею 14 Регламенту (ЄС) № 1305/2013 (спеціальна сфера 1C)

- ✓ T.04_PII відсоток сільськогосподарських холдингів з підтримкою RDP для інвестицій у реструктуризацію або модернізацію (сфера уваги 2A)
- ✓ T.05_PII відсоток сільськогосподарських холдингів із планом розвитку бізнесу/інвестиціями для молодих фермерів, які підтримують RDP (сфера уваги 2B)
- ✓ T.06_PII відсоток сільськогосподарських холдингів, які отримують підтримку для участі в схемах якості, місцевих ринках і коротких ланцюгах постачання, а також груп/організацій виробників (сфера уваги 3A)
- ✓ T.07_PII відсоток ферм, які беруть участь у схемах управління ризиками (сфера уваги 3B)
- ✓ T.08_PII відсоток лісів/інших лісистих територій за контрактами на управління, що підтримують біорізноманіття (сфера уваги 4A)
- ✓ T.09_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління, що підтримують біорізноманіття та/або ландшафти (сфера уваги 4A)
- ✓ T.10_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління, які покращують управління водними ресурсами (сфера уваги 4B)
- ✓ T.11_PII відсоток земель лісового господарства за контрактами на управління для покращення управління водними ресурсами (сфера уваги 4B)
- ✓ T.12_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління для покращення управління ґрунтами та/або запобігання ерозії ґрунтів (сфера уваги 4C)
- ✓ T.13_PII відсоток земель лісового господарства за контрактами на управління для покращення управління ґрунтами та/або запобігання ерозії ґрунтів (сфера уваги 4C)
- ✓ T.14_PII відсоток зрошуваних земель, які переходять на більш ефективну систему зрошення (зона фокусування 5A)
- ✓ T.15_PII Загальні інвестиції в енергоефективність (сфера уваги 5B)
- ✓ T.16_PII Загальні інвестиції у виробництво енергії з відновлюваних джерел (сфера уваги 5C) 22 T.17_PII відсоток ЛВ, зацікавлених інвестиціями в управління тваринництвом з огляду на скорочення викидів парникових газів та/або аміаку (сфера уваги 5D)
- ✓ T.18_PII відсоток сільськогосподарських угідь за контрактами на управління, спрямовані на скорочення викидів парникових газів та/або аміаку (сфера уваги 5D)
- ✓ T.19_PII відсоток сільськогосподарських і лісових угідь за контрактами на управління, які сприяють поглинанню або збереженню вуглецю (сфера уваги 5E)
- ✓ T.20_PII Вакансії, створені в підтриманих проектах (сфера уваги 6A)
- ✓ T.21_PII відсоток сільського населення, охопленого стратегіями місцевого розвитку (сфера фокусування 6B)
- ✓ T.22_PII відсоток сільського населення, яке отримує користь від покращених послуг/інфраструктури (сфера уваги 6B)
- ✓ T.23_PII Вакансії, створені в підтриманих проектах (Лідер) (сфера уваги 6B)

- ✓ T.24_PII відсоток сільського населення, яке отримує користь від нових або покращених послуг/інфраструктури (ІКТ) (сфера уваги 6С)

ПОКАЗНИКИ ВИХОДУ

1. Результативні показники компонента I САП ЄС – прямі виплати

Основна схема оплати

- ✓ O.01_PІ Кількість фермерів
- ✓ O.02_PІ Кількість гектарів

Схема єдиної плати за площу

- ✓ O.03_PІ Кількість фермерів
- ✓ O.04_PІ Кількість гектарів

Перехідна національна допомога (TNA)

- ✓ O.05_PІ Кількість фермерів
- ✓ O.06_PІ Кількість одиниць, для яких надається TNA (гектари / тварини / інше)

Перерозподільний платіж

- ✓ O.07_PІ Кількість фермерів
- ✓ O.08_PІ Кількість гектарів

Озеленення

- ✓ O.09_PІ Загальна кількість фермерів, які мають застосувати принаймні одне зобов'язання щодо озеленення
- ✓ O.10_PІ Загальна кількість гектарів, задекларованих цими фермерами

Виключення з озеленення

- ✓ O.11_PІ Кількість фермерів, звільнених від: органічних фермерів / звільнених від диверсифікації культур / звільнених від обов'язку EFA
- ✓ O.12_PІ Кількість гектарів, заявлених цими фермерами (органічні фермери, звільнені від диверсифікації культур, звільнені від обов'язку EFA)

Диверсифікація посівів

- ✓ O.13_PІ Кількість фермерів, які підлягають диверсифікації культур (з 2 культурами; з 3 культурами)
- ✓ O.14_PІ Кількість гектарів ріллі, заявлених фермерами для диверсифікації посівів (по 2 культурах; по 3 культурах)

Постійні пасовища

- ✓ O.15_PІ Кількість фермерів з постійними пасовищами, враховуючи коефіцієнт
- ✓ O.16_PІ Кількість гектарів, покритих постійними пасовищами, задекларована фермерами, враховуючи коефіцієнт

- ✓ O.17_PI Кількість фермерів, які мають постійні пасовища у визначених екологічно чутливих районах
- ✓ O.18_PI Кількість гектарів, покритих екологічно чутливими постійними пасовищами, заявлена цими фермерами
- ✓ O.19_PI Кількість гектарів визначених як екологічно чутливі постійні пасовища (загальна) Екологічна зона
- ✓ O.20_PI Кількість фермерів, які підлягають вимогам EFA
- ✓ O.21_PI Кількість гектарів ріллі, заявлених фермерами, що підлягають ОДВ
- ✓ O.22_PI Кількість гектарів, заявлених фермерами як EFA, з розбивкою за типом EFA

Еквівалентність

- ✓ O.23_PI Кількість фермерів, які застосовують еквівалентні заходи (схеми сертифікації або агроекологічні та кліматичні заходи)
- ✓ O.24_PI Кількість гектарів, заявлена фермерами, які впроваджують еквівалентні заходи (схеми сертифікації або агроекологічні та кліматичні заходи)

Виплата молодим фермерам

- ✓ O.25_PI Кількість фермерів
- ✓ O.26_PI Кількість гектарів
- ✓ Схема дрібних фермерів
- ✓ O.27_PI Кількість фермерів
- ✓ O.28_PI Кількість гектарів

Добровільна пов'язана підтримка

- ✓ O.29_PI Кількість бенефіціарів добровільної пов'язаної підтримки (з розбивкою за секторами)
- ✓ O.30_PI Прийнятні кількості (кількість гектарів/кількість тварин у розбивці за секторами)
- ✓ O.31_PI Кількість гектарів
- ✓ O.32_PI Кількість тварин

Плата за території з природними обмеженнями

- ✓ O.33_PI Кількість фермерів
- ✓ O.34_PI Кількість гектарів

Національні програми для бавовняного сектора

- ✓ O.35_PI Кількість фермерів
- ✓ O.36_PI Кількість гектарів

2. Показники результатів компонента I САП ЄС - Ринкові показники

Громадське втручання

- ✓ O.37_PI Обсяг
- ✓ O.38_PI Тривалість

Приватне зберігання

- ✓ O.39_PI Обсяг
- ✓ O.40_PI Тривалість

Експортні відшкодування

- ✓ O.41_PI Обсяг експортованої продукції з експортним відшкодуванням

Виняткова міра

- ✓ O.42_PI [в міру необхідності]

Організації виробників

- ✓ O.43_PI % продукції, що надходить на ринок організаціями виробників та асоціаціями організацій виробників

Шкільні схеми

- ✓ O.44_PI Кількість кінцевих бенефіціарів програми шкільного молока
- ✓ O.45_PI Кількість кінцевих бенефіціарів програми шкільних фруктів

Виноробний сектор

- ✓ O.46_PI Кількість гектарів нових насаджень винограду
- ✓ O.47_PI Кількість гектарів реструктурованих виноградників
- ✓ O.48_PI Кількість промоційних проектів у виноробному секторі
- ✓ O.49_PI Кількість проектів інвестиційно-інноваційних заходів

3. Показники результатів компонента I САП ЄС – Горизонтальні аспекти

Перехресна відповідність

- ✓ O.50_PI Кількість гектарів, на які поширюється перехресна відповідність
- ✓ O.51_PI Частка платежів CAP, які підлягають перехресній відповідності

Політика якості

- ✓ O.52_PI Географічні зазначення у винному секторі
- ✓ O.53_PI Кількість нових захищених найменувань походження, захищених географічних зазначень і традиційних особливостей, гарантованих за галузями

Органічне землеробство

- ✓ O.54_PI Кількість гектарів (усього та під перетворенням)
- ✓ O.55_PI Кількість сертифікованих зареєстрованих органічних операторів

Політика просування

- ✓ O.56_РІ Кількість програм (у та за межами ЄС)
- ✓ O.57_РІ Кількість нових організацій-пропозицій
- ✓ Система консультування по фермах
- ✓ O.58_РІ Кількість фермерів, яким надано консультацію

4. Показники результатів компонента II САП ЄС

- ✓ O.01_РІІ Загальні державні витрати15 Всі заходи
- ✓ O.02_РІІ Загальні інвестиції 4 (Стаття 17), 5 (Стаття 18), 6.4 (Стаття 19), 7.2-7.8 (Стаття 20), 8.5 і 8.6 (Стаття 21) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.03_РІІ Кількість підтримуваних дій/операцій 1 (Стаття 14), 2 (Стаття 15), 4 (Стаття 17), 7 (Стаття 20), 8.5 і 8.6 (Стаття 21), 9 (Стаття 27), 17.2 і 17.3 (Стаття 36) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.04_РІІ Кількість підтриманих господарств/бенефіціарів 3 (Стаття 16), 4.1 (Стаття 17), 5 (Стаття 18), 6 (Стаття 19), з 8.1 по 8.4 (Стаття 21), 11 (Стаття 29), 12 (Стаття 30), 13 (Стаття 31), 14 (Стаття 33), 17.1 (Стаття 36) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.05_РІІ Загальна площа (га) 4 (Стаття 17), 8.1-8.5 (Стаття 21), 10 (Стаття 28), 11 (Стаття 29), 12 (Стаття 30), 13 (Стаття 31), 15 (Стаття 34) (Регламент (ЄС) № 1305 /2013)
- ✓ O.06_РІІ Підтримувана фізична площа (га) 10 (Стаття 28) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.07_РІІ Кількість підтриманих контрактів 10 (Стаття 28), 15 (Стаття 34) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.08_РІІ Кількість підтримуваних одиниць худоби (LU) 14 (Стаття 33), 4 (Стаття 17) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.09_РІІ Кількість холдингів, які беруть участь у підтримуваних схемах 9 (Стаття 27), 16.4 (Стаття 35), 17.2 і 17.3 (Стаття 36) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.10_РІІ Кількість фермерів, які отримують виплати 17.2 та 17.3 (стаття 36) (Регламент (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.11_РІІ Кількість наданих днів навчання 1 (Стаття 14 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.12_РІІ Кількість учасників тренінгу 1 (Стаття 14 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.13_РІІ Кількість бенефіціарів, яким надано консультацію 2 (Стаття 15 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.14_РІІ Кількість підготовлених радників 2 (Стаття 15 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.15_РІІ Населення, яке отримує користь від покращених послуг/інфраструктури (ІТ або інших) 7 (Стаття 20 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)

- ✓ O.16_РІІ Кількість підтримуваних груп ЕІР, кількість підтримуваних операцій ЕІР, кількість і тип партнерів у групах ЕІР 16 (Стаття 35 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.17_РІІ Номер співпраці 16 (Стаття 35 Регламенту (ЄС) № 1305/2013) підтримувані операції (крім ЕІР)
- ✓ O.18_РІІ Населення, охоплене LAG 19 (Стаття 32 Регламенту (ЄС) № 1303/2013)
- ✓ O.19_РІІ Кількість вибраних LAG 19 (Стаття 32 Регламенту (ЄС) № 1303/2013)
- ✓ O.20_РІІ Кількість підтриманих проектів ЛІДЕР 19 (Стаття 35(1)(b) Регламенту (ЄС) № 1303/2013) O.21_РІІ Кількість підтриманих проектів співпраці 19 (Стаття 35(1)(c) Регламенту (ЄС) № 1303/2013) O.22_РІІ Кількість і тип промоутерів проекту 19 (Стаття 35(1)(b) Регламенту (ЄС) № 1303/2013) O.23_РІІ Унікальний ідентифікаційний номер LAG, що бере участь у проекті співпраці 19 (Стаття 35(1)(c) Регламенту (ЄС) № 1303/2013)
- ✓ O.24_РІІ Кількість тематичних та аналітичних бірж, створених за підтримки NRN Мережа (стаття 54 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)
- ✓ O.25_РІІ Кількість комунікаційних засобів NRN Мережа (стаття 54 Регламенту (ЄС) № 1305/2013) O.26_РІІ Кількість заходів ENRD, у яких брала участь NRN Мережа (стаття 54 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)

ПОКАЗНИКИ КОНТЕКСТУ

Соціально-економічні показники

- ✓ C.01 Населення
- ✓ C.02 Вікова структура
- ✓ C.03 Територія
- ✓ C.04 Густота населення
- ✓ C.05 Рівень зайнятості
- ✓ C.06 Рівень самозайнятості
- ✓ C.07 Рівень безробіття
- ✓ C.08 ВВП на душу населення
- ✓ C.09 Рівень бідності
- ✓ C.10 Структура економіки
- ✓ C.11 Структура зайнятості
- ✓ C.12 Продуктивність праці за секторами економіки

Галузеві показники

- ✓ C.13 Зайнятість за видами економічної діяльності
- ✓ C.14 Продуктивність праці в сільському господарстві
- ✓ C.15 Продуктивність праці в лісовому господарстві
- ✓ C.16 Продуктивність праці в харчовій промисловості
- ✓ C.17 Агрохолдинги (ферми)
- ✓ C.18 Сільськогосподарський район

- ✓ С.19 Сільськогосподарська площа під органічне землеробство
- ✓ С.20 Зрошувана земля
- ✓ С.21 Одиниці худоби
- ✓ С.22 Фермерська робоча сила
- ✓ С.23 Вікова структура керівників господарств
- ✓ С.24 Аграрна підготовка керівників господарств
- ✓ С.25 Сільськогосподарський фактор доходу
- ✓ С.26 Сільськогосподарський підприємницький дохід
- ✓ С.27 Загальна продуктивність факторів у сільському господарстві
- ✓ С.28 Валове нагромадження основного капіталу в сільському господарстві
- ✓ С.29 Ліси та інші лісисті землі (FOWL)
- ✓ С.30 Інфраструктура туризму

Індикатори середовища

- ✓ С.31 Ґрунтовий покрив
- ✓ С.32 Території з природними та іншими специфічними обмеженнями (ANC)
- ✓ С.33 Інтенсивність землеробства
- ✓ С.34 Зони Natura 2000
- ✓ С.35 Індекс птахів сільськогосподарських угідь (FBI)
- ✓ С.36 Природоохоронний статус сільськогосподарських місць існування (пасовища)
- ✓ С.37 Сільське господарство високої природної цінності
- ✓ С.38 Заповідний ліс
- ✓ С.39 Забір води в сільському господарстві
- ✓ С.40 Якість води (*)
- ✓ С.41 Органічна речовина ґрунту в ріллі
- ✓ С.42 Водна ерозія ґрунту
- ✓ С.43 Виробництво відновлюваної енергії в сільському та лісовому господарстві
- ✓ С.44 Використання енергії в сільському, лісовому господарстві та харчовій промисловості
- ✓ С.45 Викиди від сільського господарства

За результатами прийняття регламенту 808/2014 та 834/2014 запропоновані додаткові індикатори.

Запропоновані рамкові показники ефективності

№ індикатора	Індикатори	Пов'язаний індикатор результату
Пріоритет 2 (P2)	Загальні державні витрати P2 (євро)	0.1

	Кількість сільськогосподарських холдингів з підтримкою RDP для інвестування в реструктуризацію або модернізацію (фокусна сфера 2A) + холдинги з планом бізнес-розвитку/інвестиціями для молодих фермерів за підтримки RDP (фокусна сфера 2B)	0.4
Пріоритет 3 (P3)	Загальні державні витрати P3 (євро) Кількість підтриманих агрохолдингів, які отримують підтримку для участі в схемах якості, місцевих ринках/коротких ланцюгах постачання та групах виробників (сфера уваги 3A) Кількість сільськогосподарських господарств, які беруть участь у схемах управління ризиками (спеціальна сфера 3B)	0.1 0.4, 0.9 0.4, 0.9
Пріоритет 4 (P4)	Загальні державні витрати P4 (євро) Землі сільськогосподарського призначення за контрактами на управління сприяють біорізноманіттю (сфера уваги 4A) + покращення управління водними ресурсами (сфера уваги 4B) + покращення управління ґрунтами та/запобігання ерозії ґрунту (сфера уваги 4C)	0.1 0.5
Пріоритет 5 (P5)	Загальні державні витрати P5 (євро) Кількість інвестиційних операцій у енергозбереження та ефективність (сфера уваги 5B) + у виробництво відновлюваної енергії (сфера уваги 5C) Сільськогосподарські та лісові землі під управлінням для сприяння поглинанню/збереженню вуглецю (сфера уваги 5E) + Землі сільськогосподарського призначення за контрактами на управління, спрямовані на скорочення викидів ПГ та/або аміаку (сфера уваги 5D) + Перехід зрошуваних земель на більш ефективну систему зрошення (сфера уваги 5A)	0.1 0.3 0.5
Пріоритет 6 (P6)	Загальні державні витрати P6 (євро) Кількість підтриманих операцій для покращення базових послуг та інфраструктури в сільській місцевості (сфери уваги 6B та 6C) Населення, охоплене LAG (сфера уваги 6B)	0.1 0.3 0.18

Окрім оцінки та аналізу існуючої державної аграрної політики, завдяки її розвитку та змінам, у Європейських країнах зростає запит від політиків та науковців на обґрунтовані на основі кількісних моделей оцінки наслідків відповідних політичних реформ. Зокрема, для таких цілей європейські експерти використовують систему економіко-математичних моделей, кожна з яких описує різні рівні прийняття рішень:

- AGMEMOD (AGricultural MEmber states MODelling) - це система економетричних, динамічних, мультипродуктових, моделей часткової рівноваги кожної з країн-учасниць ЄС, у ній знаходить відображення та проектується сільськогосподарська діяльність у розрізі конкретних видів продукції в регіонах та в ЄС у цілому. Базується на використанні імітаційного моделювання. Головне призначення: аналіз наслідків змін САП (зокрема зниження інтервенційних цін, відміни квотування).
- CAPRI (Common Agricultural Policy Regionalised Impact) - економічний інструмент моделювання для аналізу європейського сільськогосподарського сектору. CAPRI функціонує як пара взаємопов'язаних моделей часткової рівноваги, в яких ітерації повторюються до компромісного рішення між пропозицією сільськогосподарської продукції ЄС та всесвітніми сільськогосподарськими ринками. Модель обґрунтовує прийняття рішень, що належать до САП і базується на кількісному аналізі. Мета - оцінка наслідків САП і торговельної політики на виробництво, доходи, ринки, торгівлю і середовище, від глобального до регіонального масштабів.
- FARMIS - порівняльно-статична модель груп ферм, яка забезпечує детальне відтворення та проектування сільськогосподарських дій на рівні ферми (підприємства). Їх конкуренція на ринках ресурсів моделюється ендогенно. Базується на використанні математичного моделювання і застосовується для диференційованого аналізу впливу політики на ферми різних виробничих типів, розмірів тощо.
- GTAP (The Global Trade Analysis Project) – порівняльно-статична загальна модель рівноваги, яка відображає глобальну (світову) економічну діяльність у цілому та в конкретних країнах і регіонах. Вона відслідковує взаємодії між сільським господарством, оптовою торгівлею, харчовою промисловістю, торгівлею і обслуговуючим сектором. Ця модель розглядає внутрі- та міжрегіональні зв'язки ринків та агентів і існуючі ефекти зворотного зв'язку. Базується на використанні числового імітаційного моделювання і застосовується для аналізу міжнародних та регіональних торгових угод, глобального екологічного аналізу.
- RAUMIS (Regionalised Agro- and environment (UMwelt) Information System) - регіональна сільськогосподарська та екологічна інформаційна система і модель впливу сільськогосподарської та екологічної політики на землекористування,

виробництво, доходи та середовище. Базується на використанні оптимізаційного математичного моделювання з використанням нелінійної об'єктивної функції і застосовується для дослідження впливу САП, аналізу необхідних заходів для впровадження Рамочної директиви ЄС по воді, Кіото-Протокола по відновній енергії, пристосування до глобальної зміни клімату, витратно-цінового аналізу рахунків на екологічні заходи.[4]

Вказані моделі є перспективними для використання в Україні за умови їх адаптації, формування баз даних достовірної статистичної інформації, доступності інформації про ціни, відносну стабільність та послідовність державної аграрної політики, і наявність спеціалістів, які будуть здатні здійснювати відповідний аналіз та формувати своєчасні пропозиції владним структурам.

2.3 Оцінка політики сільського розвитку

Як уже зазначалося вище, загальна система моніторингу та оцінки політики в ЄС зазнала змін в останні роки, що виражено у прийнятті відповідних імплементаційних Регламентів, які покликані врегулювати моніторинг та оцінку в частині політики сільського розвитку.

Регламент (ЄС) № 1305/2013 - Система моніторингу та оцінки.

Цілі. Система моніторингу та оцінки має бути спрямована на:

- a) демонструвати прогрес і досягнення політики розвитку сільських територій та оцінювати вплив, результативність, результативність і актуальність заходів політики розвитку сільських територій;
- b) сприяти більш цілеспрямованій підтримці розвитку сільської місцевості;
- c) підтримувати загальний процес навчання, пов'язаний з моніторингом та оцінкою.

Система моніторингу та оцінки

1. Загальна система моніторингу та оцінки, про яку йдеться у статті 67 Регламенту (ЄС) № 1305/2013, включає такі елементи: (a) логіку втручання, яка показує взаємодію між пріоритетами, напрямками та заходами; (b) набір загальних індикаторів контексту, результатів і результатів, включаючи індикатори, які будуть використовуватися для встановлення кількісних цільових показників у зв'язку з основними сферами розвитку сільських територій, і набір попередньо визначених індикаторів для аналізу ефективності; (c) загальні оцінювальні запитання, як викладено в Додатку V; (d) збір, зберігання та передача даних; (e) регулярне звітування про діяльність з моніторингу та оцінки; (f) план оцінювання; (g) попередні та фактичні оцінки та всі інші заходи з оцінки, пов'язані з програмою розвитку сільських територій, включаючи ті, які необхідні

для виконання підвищених вимог щорічних звітів про впровадження за 2017 та 2019 роки, зазначених у статті 50(4) та (5) Регламенту (ЄС) № 1303/2013 та статті 75(3) і (4) Регламенту (ЄС) № 1305/2013; (h) підтримка для того, щоб усі учасники, відповідальні за моніторинг та оцінку, могли виконувати свої зобов'язання.

2. Загальний набір індикаторів контексту, результатів і результатів для політики розвитку сільських територій викладено в Додатку IV. Цей Додаток також визначає індикатори, які мають використовуватися для встановлення кількісних цільових показників щодо основних сфер розвитку сільських територій. З метою встановлення основних етапів та цілей ефективності, зазначених у пункті 2 Додатку II до Регламенту (ЄС) № 1303/2013, держава-член або використовує попередньо визначені рамкові показники ефективності, викладені в пункті 5 Додатку IV до цього Регламенту або замінити та/або доповнити ці показники іншими відповідними вихідними показниками, визначеними в програмі розвитку сільської місцевості.
3. Документи технічної підтримки, викладені в Додатку VI, є частиною системи моніторингу та оцінки.

Моніторинговий комітет

1. Протягом трьох місяців від дати повідомлення державі-члену про рішення Комісії про ухвалення програми, держава-член створює комітет відповідно до своєї інституційної, правової та фінансової структури для моніторингу виконання програми, у договір з керівним органом («моніторинговий комітет»). Держава-член може створити єдиний моніторинговий комітет для охоплення більш ніж однієї програми, яка співфінансується фондами ESI.
2. Кожен моніторинговий комітет розробляє та приймає свої правила процедури відповідно до інституційної, правової та фінансової структури відповідної держави-члена.
3. Моніторинговий комітет програми в рамках цілі Європейського територіального співробітництва створюється державами-членами, які беруть участь у програмі співпраці, і третіми країнами, якщо вони прийняли запрошення взяти участь у програмі співпраці, за згодою з керівним органом протягом трьох місяців з дати повідомлення державам-членам про рішення про прийняття програми співпраці. Цей моніторинговий комітет розробляє та приймає свої правила процедури.

Процедури моніторингу

1. Орган управління та Моніторинговий комітет, зазначені у статті 47 Регламенту (ЄС) № 1303/2013, здійснюють моніторинг якості виконання програми.

2. Керівний орган та Моніторинговий комітет повинні здійснювати моніторинг кожної програми розвитку сільської місцевості за допомогою фінансових, вихідних та цільових показників. Стаття 73 Моніторинговий комітет Держави-члени з регіональними програмами можуть заснувати національний моніторинговий комітет для координації впровадження цих програм у зв'язку з національною структурою та використанням фінансових ресурсів. Стаття 74

Обов'язки Моніторингового комітету

Моніторинговий комітет повинен переконатися в виконанні програми розвитку сільської місцевості та ефективності її впровадження. З цією метою, на додаток до функцій, зазначених у статті 49 Регламенту (ЄС) № 1303/2013, Моніторинговий комітет повинен:

- a) проводити консультації та видавати висновок протягом чотирьох місяців після рішення про затвердження програми щодо критеріїв відбору для фінансованих операцій, які мають бути переглянуті відповідно до потреб програми;
- b) вивчати заходи та результати, пов'язані з прогресом у виконанні плану оцінювання програми;
- c) вивчати, зокрема, дії в програмі, пов'язані з виконанням попередніх умов, які входять до сфери відповідальності Органу управління, та отримувати інформацію про дії, пов'язані з виконанням інших попередніх умов;
- d) брати участь у національній сільській мережі для обміну інформацією про впровадження програми;
- e) розглядати та затверджувати річні звіти про впровадження перед їх надсиланням до Комісії.

Звіти про виконання

- 1. З 2016 року до 2023 року включно кожна держава-член подає Комісії щорічний звіт про виконання програми за попередній фінансовий рік. Кожна держава-член подає Комісії остаточний звіт про впровадження програми для ЄФРР, ЄСФ і Фонду згуртованості, а також річний звіт про виконання для ЄФРСР і ЄФФР до кінцевого терміну, встановленого в правилах для окремих фондів.
- 2. У річних звітах про впровадження викладається ключова інформація щодо виконання програми та її пріоритетів шляхом посилання на фінансові дані, загальні та специфічні для програми показники та кількісні цільові значення, включаючи зміни у значенні показників результатів, де це доречно, і, починаючи з із річного звіту про реалізацію, який буде подано у 2017 році, основні етапи, визначені в рамках ефективності. Передані дані стосуються значень індикаторів

для повністю виконаних операцій, а також, якщо це можливо, з огляду на стадію реалізації, для вибраних операцій. Вони також повинні викласти узагальнення результатів усіх оцінок програми, які стали доступними протягом попереднього фінансового року, будь-які питання, які впливають на ефективність програми, і вжиті заходи. Річний звіт про реалізацію, який буде поданий у 2016 році, також може містити, де це доцільно, дії, вжиті для виконання попередніх умов.

3. Як відступ від пункту 2, спеціальні правила щодо даних, що передаються для ESF, можуть бути встановлені в Регламенті ESF.
4. Річний звіт про реалізацію, який буде поданий у 2017 році, повинен викладати та оцінювати інформацію, зазначену в частині 2, і прогрес, досягнутий у досягненні цілей програми, включаючи внесок ESI-фондів у зміни значення показників результатів, коли доступні докази відповідних оцінок. У цьому щорічному звіті про виконання повинні бути викладені дії, вжиті для виконання попередніх умов, які не були виконані на момент ухвалення програм. Він також повинен оцінити виконання дій з урахуванням принципів, викладених у статтях 7 і 8, ролі партнерів, зазначених у статті 5, у впровадженні програми та звіту про підтримку, використану для цілей зміни клімату.
5. Річний звіт про виконання, який має бути поданий у 2019 році, та остаточний звіт про впровадження для фондів ESI, окрім інформації та оцінки, зазначених у параграфах 2 та 3, включають інформацію та оцінюють прогрес у досягненні цілей програму та її внесок у досягнення стратегії Союзу для розумного, сталого та інклюзивного зростання.
6. Для того, щоб вважатися прийнятними, річні звіти про виконання, зазначені в параграфах 1-5, повинні містити всю інформацію, яка вимагається в цих пунктах і в правилах для окремих фондів. Комісія інформує державу-члена протягом 15 робочих днів з дати отримання річного звіту про виконання, якщо він є неприйнятним, якщо це не так, він вважається прийнятним.
7. Комісія розглядає річний і остаточний звіт про впровадження та інформує державу-члена про свої зауваження протягом двох місяців з дати отримання річного звіту про впровадження та протягом п'яти місяців з дати отримання остаточного звіту про впровадження. Якщо Комісія не надає зауважень протягом цих термінів, звіти вважаються прийнятими.
8. Комісія може робити зауваження керівному органу щодо питань, які суттєво впливають на виконання програми. Якщо такі зауваження зроблені, керівний орган повинен надати всю необхідну інформацію щодо цих зауважень і, якщо це необхідно, повідомити Комісію протягом трьох місяців про вжиті заходи.

9. Річний та підсумковий звіти про виконання, а також короткий виклад для громадян їх змісту оприлюднюються.

Структура та зміст річних звітів про впровадження

(згаданих у статті 50 Регламенту (ЄС) № 1303/2013 та статті 75 Регламенту (ЄС) № 1305/2013)

1. Основна інформація про виконання програми та її пріоритети

- а) Фінансові дані про реалізацію, що дають для кожного заходу та цільової сфери звіт про понесені витрати та заявлені в деклараціях про витрати. Він охоплює загальні понесені державні витрати, а також фінансові відшкодування та виправлення, внесені державами-членами протягом попереднього календарного року.
- б) Загальні та специфічні для програми показники та кількісні цільові значення Інформація про реалізацію RDP, виміряну загальними та спеціальними індикаторами, включаючи прогрес, досягнутий щодо цілей, встановлених для кожної цільової сфери, і реалізований результат у порівнянні з запланованим результатом, як зазначено в плані показників. Починаючи з річного звіту про реалізацію, який буде подано у 2017 році, досягнення щодо віх, встановлених у рамках ефективності (таблиця F). Додаткова інформація щодо етапу реалізації PPP надається через дані про фінансові зобов'язання за заходами та напрямками, а також відповідний очікуваний прогрес у досягненні цілей.

Таблиці:

- Таблиця А: Заплановані витрати за заходами та напрямками
- Таблиця В: Реалізовані показники результатів за мірою та фокусною сферою
- Таблиця С: Розподіл відповідних результатів і заходів за типом території, статтю та/або віком
- Таблиця D: Прогрес у досягненні цілей
- Таблиця E: Моніторинг перехідних заходів
- Таблиця F: Досягнення базових показників ефективності

2. Прогрес у виконанні плану оцінювання має бути представлений таким чином:

- а) Опис будь-яких змін, внесених до плану оцінки в RDP протягом року, з їх обґрунтуванням.

- b) Опис діяльності з оцінки, проведеної протягом року (відповідно до розділу 3 плану оцінки).
- c) Опис заходів, які здійснюються щодо надання та управління даними (відповідно до розділу 4 плану оцінки).
- d) Список завершених оцінок, включаючи посилання на те, де вони були опубліковані в Інтернеті.
- e) Резюме завершених оцінок, зосереджуючись на результатах оцінки.
- f) Опис комунікаційної діяльності, здійсненої щодо оприлюднення результатів оцінки (відповідно до розділу 6 плану оцінки).
- g) Опис подальших дій за результатами оцінки (відповідно до розділу 6 плану оцінки).

Має бути зроблено посилання на план оцінювання, будь-які труднощі, що виникли під час реалізації, повинні бути описані разом із прийнятими або запропонованими рішеннями.

3. Питання, які впливають на виконання програми та вжиті заходи Опис кроків, вжитих Органом управління та Моніторинговим комітетом для забезпечення якості та ефективності впровадження програми, зокрема щодо проблем, які виникли під час управління програмою, та будь-яких вжитих коригувальних заходів, зокрема у відповідь на коментарі, зроблені Комісією.

4. Кроки, вжиті для реалізації вимог технічної допомоги та реклами програми

- a) У разі охоплення технічної допомоги створення та функціонування NRN, у звіті повинні бути описані вжиті дії та поточний стан щодо створення NRN та реалізації її плану дій;
- b) заходи, вжиті для забезпечення оприлюднення програми (стаття 13 цього Регламенту).

5. Дії, вжиті для виконання попередніх умов (у 2017 та 2016 роках, якщо це доречно)

Опис дій, вжитих за пріоритетом/спеціальною сферою/заходом для виконання застосовних пов'язаних з пріоритетами та загальних попередніх умов, які не були виконані або виконані частково на момент ухвалення ПРР. Посилання повинно бути зроблено на критерії, які не були або лише частково виконані, на будь-яку стратегію, правовий акт чи інший відповідний документ включаючи посилання на відповідні розділи та статті, на органи, відповідальні за виконання. У разі необхідності

держави-члени можуть надати пояснення або додаткову інформацію для доповнення цього опису.

6. Опис виконання підпрограм AIRs, подані у 2017 та 2019 роках, також повинні включати інформацію про впровадження, виміряну загальними та спеціальними показниками, включаючи прогрес, досягнутий щодо цілей, встановлених у плані показників підпрограми, а також про реалізований результат і витрати порівняно із запланованим результатом і видатками, встановленими в підпрограмі.

7. Оцінка інформації та прогрес у досягненні цілей програми AIRs, подані у 2017 та 2019 роках, також повинні включати таку інформацію, отриману в результаті оціночної діяльності: Звітування та кількісна оцінка досягнень програми, зокрема через оцінку додаткових індикаторів результатів та відповідних питань оцінки. AIRs, подані у 2019 році, також повинні включати таку інформацію, отриману в результаті оціночної діяльності: Звітування про прогрес у досягненні цілей програми та її внесок

8. Впровадження заходів для врахування принципів, викладених у статтях 6, 7 та 8 Регламенту (ЄС) № 1303/2013 Звіти, подані у 2017 та 2019 роках, також повинні містити таку інформацію:

- a) Сприяння рівності між чоловіками та жінками та недискримінація (стаття 7 Регламенту (ЄС) № 1303/2013) Оцінка дій, вжитих для забезпечення того, щоб рівність між чоловіками та жінками та інтеграція гендерної перспективи враховувалися та сприялися під час підготовки та реалізації програм, у тому числі щодо моніторингу, звітності та оцінки.
- b) Сталий розвиток (стаття 8 Регламенту (ЄС) № 1303/2013) Оцінка дій, вжитих для забезпечення того, щоб цілі та реалізація EAFRD відповідали принципу сталого розвитку та просуванню Союзом мети збереження, захисту та покращення навколишнього середовища, як зазначено у статті 11 та статті 91(1)) Договору, враховуючи принцип "забруднювач платить". Крім того, надається інформація про підтримку цілей щодо зміни клімату (Climate change tracking).
- c) Роль партнерів, зазначених у статті 5 Регламенту (ЄС) № 1303/2013, у реалізації програми Оцінка дій, вжитих для забезпечення того, щоб партнери, зазначені в частині 1 статті 5 Регламенту (ЄС) № 1303/2013, були залучені до підготовки звітів про хід виконання та протягом усього виконання програм, у тому числі через участь у моніторингових комітетах програм відповідно до статті 48 цього Регламенту та в діяльності NRN.

9. Прогрес у забезпеченні комплексного підходу. Звіти, подані у 2019 році, також повинні містити таку інформацію: Опис прогресу, досягнутого в забезпеченні інтегрованого підходу до використання EAFRD та інших фінансових інструментів

Союзу для підтримки територіального розвитку сільських територій, у тому числі через стратегії місцевого розвитку.

10. Звіт про впровадження фінансових інструментів (стаття 46 Регламенту (ЄС) № 1303/2013) AIR також включає в себе як додаток: окремий звіт, що охоплює операції, що містять фінансові інструменти. Зміст цього звіту викладено в частині 2 статті 46 Регламенту (ЄС) № 1303/2013, і це подання здійснюється через шаблон ESI Funds.

Оцінки в рамках розвитку сільських територій проводяться на програмному рівні державами-членами/регіонами/від імені держав-членів/регіонів, тоді як узагальнення цих оцінок здійснюється під відповідальність служб Комісії. Методика передбачає п'ять основних елементів системи оцінки розвитку сільської місцевості, а саме: план оцінки, попередня оцінка, загальні питання оцінки, фактична оцінка та синтез оцінок.

В який спосіб інформація з моніторингу та оцінки аграрної політики надходить у цикл практичної політики? Щоб забезпечити ефективність дій ЄС, Комісія оцінює очікуваний і фактичний вплив політики, законодавства та інших важливих заходів на кожному етапі політичного циклу – від планування до реалізації та подальшого перегляду. Комісія застосовує принцип «Спочатку оцінюй», щоб переконатися, що будь-які політичні рішення враховують уроки минулих дій ЄС. Моніторинг і оцінка є невід'ємною частиною політичного циклу та є зворотним зв'язком у прийнятті стратегічних і практичних рішень. Він збирає докази для оцінки того, наскільки добре конкретне втручання спрацювало (або працює) і робить висновки про те, чи втручання ЄС продовжує бути виправданим чи його слід змінити.

З метою моніторингу ефективності політики щодо її цілей і досягнення підзвітності та прозорості протягом усього процесу Комісія звітує перед Європейським Парламентом і Радою.

Вимоги до звітності відповідно до Регламенту (ЄС) № 1303/2013, що стосуються системи моніторингу та оцінки САП ЄС.

3. Пропозиції щодо моніторингу, критеріїв оцінки та системи показників оцінки результативності і ефективності політик в Україні

Аграрна політика і система конкретних заходів щодо регулювання та координації аграрного сектора економіки вимагають оцінки з погляду не лише факту їхньої наявності, розробки і здійснення, але й їх ефективності та результативності. Це важливо для комплексної підсумкової оцінки діяльності державних інституцій і суб'єктів господарювання, виявлення недоліків, невирішених питань і нових проблем, які необхідно вирішувати в майбутньому, удосконалюючи політику.

Аграрна політика може бути позитивно оцінена лише тоді, коли вона забезпечує високу ефективність і конкурентоздатність агропродовольчої сфери, поліпшення соціального стану селян і підвищення рівня розвитку сільських територій. Звідси стає очевидною необхідність у розробці критеріїв оцінки ефективності та результативності аграрної політики, системи показників такої оцінки, методики їх розрахунку та рекомендацій щодо трактування системи показників з метою формулювання комплексної оцінки.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за основні критерії оцінки ефективності та результативності аграрної політики наступні:

- стан продовольчої безпеки країни;
- стала відтворюваність економічної спроможності аграрних виробників;
- рівень сталого розвитку сільських територій.

Зміст критеріїв розкривається узагальненням широкого спектру взаємозалежних параметрів розвитку, а деталі оцінки розкриваються через систему вимірників - показників, які систематизуються у відповідні групи і характеризують:

- 1) стан забезпечення населення якісною і безпечною продукцією (рівень захворюваності населення, пов'язаний з недостатнім чи нераціональним харчуванням; стан контролю за дотриманням якості й безпеки продовольчої продукції; розвиток інформаційної діяльності, спрямованої на поліпшення забезпеченості населення якісним і безпечним продовольством; обсягами окремих видів продовольства, що виробляється за загальноприйнятими міжнародними стандартами якості у повному обсязі її виробництва);
- 2) науково-обґрунтований рівень споживання населенням продуктів харчування (фактичне споживання окремих видів харчових продуктів у розрахунку на душу населення; споживання продуктів харчування в домогосподарствах з дітьми в залежності від кількості дітей у їхньому складі;
- 3) економічну (вартість набору продуктів харчування відповідно до раціональних норм їхнього споживання; рівень середньомісячної номінальної і реальної заробітної плати; розподіл населення за рівнем середньодушових сукупних витрат; частка сукупних і грошових витрат на продукти харчування в загальній структурі витрат населення; індекс споживчих цін на продовольчі товари, в т.ч. у розрізі окремих видів товарів; рівень монополізації продовольчого ринку) і фізичну (структура джерел реалізації продовольчих товарів на ринку; наявність мережі роздрібної торгівлі у розрахунку на 10 тис. чол.; чисельність торгових місць на продовольчих ринках у розрахунку на 10 тис. чол.; чисельність приватних підприємців у сфері торгової діяльності на відповідній території; стан розвитку оптової торгівлі продовольчими товарами; наявність основних видів продовольчих товарів у роздрібній

торговій мережі (чи на ринках) на відповідній території (міста, селища, села); асортимент продовольчих товарів у роздрібній торговій мережі на відповідній території) доступність продовольства;

- 4) стійкість продовольчого ринку (визначається рівнем роздрібних і закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію з урахуванням стійкості рентабельності її виробництва) і ступінь його незалежності (частка імпортованих товарів у загальній структурі реалізації; рівень залучення місцевих можливостей агропромислових структур щодо насичення локальних ринків продукцією власного виробництва, що вимірюється у відсотках продажу окремих видів продовольчих товарів місцевого виробництва в загальному обсязі їхньої реалізації; рівень самозабезпеченості продовольчими товарами; обсяг запасів продовольства; баланс зовнішньої торгівлі продовольчими товарами);
- 5) рівень розвитку агропродовольчої сфери (частка агропродовольчої сфери у формуванні валового внутрішнього продукту; обсяги виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продовольчих товарів; урожайність основних видів сільськогосподарських культур; продуктивність худоби і птиці; частка господарств населення у виробництві окремих видів сільськогосподарської продукції; рентабельність виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продовольчих товарів; фінансові результати діяльності сільськогосподарських і переробних підприємств; обсяги інвестицій в агропродовольчу сферу, у т.ч. іноземних; рівень державної підтримки аграрних товаровиробників);
- 6) природно ресурсний потенціал і ефективність його використання (площа ріллі в розрахунку на 1 жителя; родючість землі, у т.ч. в розрізі окремих територій; частка деградованих земель у загальній їхній структурі; рівень розораності земель і ін.).[5]

Враховуючи позитивний досвід європейських країн щодо управління аграрним сектором та практику оцінки стратегій і аграрної політики, а також обраний Україною загальний вектор цивілізаційного розвитку – інтеграція в ЄС, пропонуємо максимально-можливо використати методологію та методики оцінки аграрної політики затвердженої ЄК та схваленою Європейським Парламентом. Маючи на сьогоднішній день офіційний статус кандидата у члени ЄС, та початок консультацій щодо членства, оцінки ефективності аграрної політики сформульовані «зрозумілою мовою» допоможуть порозумітися в ході дискусій, та висвітленню можливостей і намірів України в аграрних питаннях.

Детальну систему показників оцінки ефективності та результативності аграрної політики пропонуємо систематизувати за 4 групами (по аналогії із методологією ЄС):

- Показники впливу;

- Показники випусків/результату;
- Показники результату;
- Показники контексту.

Оскільки система статистики в Україні не адаптована до накоплення даних щодо моніторингу за реалізацією аграрної політики подібної до САП ЄС, і Україна не має членства у ЄС що не поширює поки що вимоги до планування стратегій і звітування згідно Регламентів ЄК, частину показників методології ЄС ми не зможемо використовувати в повному обсязі.

ПОКАЗНИКИ ВПЛИВУ

- ✓ I.01 Сільськогосподарський підприємницький дохід
- ✓ I.02 Факторні доходи сільського господарства
- ✓ I.03 Загальна продуктивність факторів у сільському господарстві
- ✓ I.04 Мінливість цін на товари в Україні
- ✓ I.05 Динаміка споживчих цін на продукти харчування
- ✓ I.06 Торговий баланс сільськогосподарської продукції
- ✓ I.07 Викиди від сільського господарства
- ✓ I.08 Якість води
- ✓ I.09 Органічна речовина ґрунту в ріллі
- ✓ I.10 Рівень зайнятості на селі
- ✓ I.11 Ступінь сільської бідності
- ✓ I.12 Сільський ВВП на душу населення

ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТУ

Індикатори результатів

- ✓ R.01_PI Частка прямої підтримки в сільськогосподарських доходах
- ✓ R.02_PI Мінливість доходу фермерського господарства
 - За типом господарства
 - За економічним розміром
- ✓ R.03_PI Додана вартість для первинних виробників у харчовому ланцюгу
- ✓ R.04_PI Експорт сільськогосподарської продукції ЄС
 - частка сільськогосподарського експорту України у світовому експорті
 - частка кінцевої продукції в сільськогосподарському експорті України

- ✓ R.05_PI Державне втручання: % обсягу продуктів, закуплених на інтервенційних складах, від загального виробництва України
- ✓ R.06_PI Приватні склади: % обсягу продукції на приватних складах від загального виробництва України
- ✓ R.07_ PI Експортні відшкодування: % обсягу продукції, експортованої з експортними відшкодуваннями, від загального виробництва України
- ✓ R.08_PI Ціни на товари в Україні порівняно зі світовими цінами (розбивка за продуктами)
- ✓ R.09_PI Вартість виробництва за схемами якості України у порівнянні із загальною вартістю сільськогосподарського та харчового виробництва
- ✓ R.10_PI Важливість органічного землеробства
 - частка органічних площ у загальній сільськогосподарській площі
 - частка органічного тваринництва в загальному поголів'ї
- ✓ R.11_PI Різноманітність культур
 - на фермі (кількість ферм за кількістю посівів та розміром)
 - в регіоні
- ✓ R.12_PI Частка пасовищ у загальній кількості
- ✓ R.13_PI Частка екологічно орієнтованої території (ЕОТ) у сільськогосподарських угіддях
- ✓ R.14_PI Частка площ під озелененням
- ✓ R.15_PI Чисті викиди парникових газів із сільськогосподарських ґрунтів
- ✓ R.16_PI Структурна різноманітність
 - в абсолютних величинах
 - у відносному вимірі

Результат розвитку сільської місцевості та додаткові показники результату

- ✓ R.01_PC відсоток сільськогосподарських підприємств із планом розвитку бізнесу/інвестиціями для молодих фермерів
- ✓ R.02_ PC відсоток сільськогосподарських підприємств, які отримують підтримку для участі в схемах якості, місцевих ринках і коротких ланцюгах постачання

- ✓ R.03_ PC відсоток зрошуваних земель, які переходять на більш ефективні системи зрошення
- ✓ R.04_ PC Підвищення ефективності використання води в сільському господарстві в проектах
- ✓ R.05_ PC Підвищення ефективності використання енергії в сільському господарстві та харчовій промисловості в проектах
- ✓ R.06_ PC Відновлювана енергія, вироблена в рамках підтриманих проектів
- ✓ R.07_ PC відсоток тваринницьких одиниць, зацікавлених інвестиціями в управління худобою з огляду на скорочення викидів ПГ (парникових газів) та/або аміаку
- ✓ R.08_ PC Зниження викидів метану та закису азоту
- ✓ R.09_ PC Зниження викидів аміаку
- ✓ R.10_ PC Вакансії, створені в підтриманих проектах
- ✓ R.11_ PC відсоток сільського населення, охопленого стратегіями місцевого розвитку
- ✓ R.12_ PC відсоток сільського населення, яке отримує користь від покращених послуг/інфраструктури
- ✓ R.13_ PC Вакансії, створені в підтриманих проектах (Лідер)
- ✓ R.14_ PC відсоток сільського населення, яке отримує користь від нових або покращених послуг/інфраструктури (інформаційно-комунікаційні технології – ІКТ)

Цільові показники розвитку сільських територій

Показники оцінки за даним розділом розглядати поки що не доцільно, оскільки цільових програм подібних до ЄС в Україні не існує.

ПОКАЗНИКИ ВИХОДУ

Результативні показники – Прямі виплати

Основна схема оплати на одиницю площі

- ✓ O.01_ПВ Кількість фермерів(аграрних підприємств)
- ✓ O.02_ ПВ Кількість гектарів

Постійні пасовища

- ✓ O.03_ ПВ Кількість фермерів з постійними пасовищами

- ✓ O.046_ ПВ Кількість гектарів, покритих постійними пасовищами, задекларована фермерами
- ✓ O.05_ ПВ Кількість фермерів, які мають постійні пасовища у визначених екологічно чутливих районах
- ✓ O.06_ ПВ Кількість гектарів, покритих екологічно чутливими постійними пасовищами, заявлена цими фермерами
- ✓ O.07_ ПВ Кількість гектарів визначених як екологічно чутливі постійні пасовища (загальна) Екологічна зона

Еквівалентність

- ✓ O.08_ ПВ Кількість фермерів, які застосовують еквівалентні заходи (схеми сертифікації або агроекологічні та кліматичні заходи)
- ✓ O.09_ ПВ Кількість гектарів, заявлена фермерами, які впроваджують еквівалентні заходи (схеми сертифікації або агроекологічні та кліматичні заходи)

Виплата молодим фермерам

- ✓ O.10_ ПВ Кількість фермерів
- ✓ O.11_ ПВ Кількість гектарів

Схема дрібних фермерів

- ✓ O.12_ ПВ Кількість фермерів
- ✓ O.13_ ПВ Кількість гектарів

Плата за території з природними обмеженнями

- ✓ O.14_ ПВ Кількість фермерів
- ✓ O.15_ ПВ Кількість гектарів

Національні програми для нішевих культур

- ✓ O.16_ ПВ Кількість фермерів
- ✓ O.17_ ПВ Кількість гектарів

Показники результатів - Ринкові показники

Громадське втручання

- ✓ O.18_РІ Обсяг
- ✓ O.19_РІ Тривалість

Приватне зберігання

- ✓ O.20_PI Обсяг
- ✓ O.21_PI Тривалість

Експортні відшкодування

- ✓ O.22_PI Обсяг експортованої продукції з експортним відшкодуванням

Організації виробників

- ✓ O.23_PI % продукції, що надходить на ринок організаціями виробників та асоціаціями організацій виробників

Шкільні схеми

- ✓ O.24_PI Кількість кінцевих бенефіціарів програми шкільного молока
- ✓ O.25_PI Кількість кінцевих бенефіціарів програми шкільних фруктів

Виноробний сектор

- ✓ O.26_PI Кількість гектарів нових насаджень винограду
- ✓ O.27_PI Кількість гектарів реструктурованих виноградників
- ✓ O.28_PI Кількість промоційних проектів у виноробному секторі
- ✓ O.29_PI Кількість проектів інвестиційно-інноваційних заходів

Показники результатів – Горизонтальні аспекти

Політика якості

- ✓ O.30_PI Географічні зазначення у винному секторі
- ✓ O.31_PI Кількість нових захищених найменувань походження, захищених географічних зазначень і традиційних особливостей, гарантованих за галузями

Органічне землеробство

- ✓ O.32_PI Кількість гектарів (усього та під перетворенням)
- ✓ O.33_PI Кількість сертифікованих зареєстрованих органічних операторів

Політика просування

- ✓ O.34_PI Кількість програм (в Україні та за межами України)
- ✓ O.35_PI Кількість нових організацій-пропозицій

Система консультування по фермах

- ✓ O.36_ГІ Кількість фермерів, яким надано консультацію

Показники результатів - Розвиток села

- ✓ O.01_РС Загальні державні витрати Всі заходи
- ✓ O.02_РС Загальні інвестиції
- ✓ O.03_РС Кількість підтримуваних дій/операцій
- ✓ O.04_РС Кількість підтриманих господарств/бенефіціарів
- ✓ O.05_РС Загальна площа (га)
- ✓ O.06_РС Підтримувана фізична площа (га)
- ✓ O.07_ РС Кількість підтриманих контрактів
- ✓ O.08_ РС Кількість підтримуваних одиниць худоби
- ✓ O.09_ РС Кількість підприємств, які беруть участь у підтримуваних схемах
- ✓ O.10_ РС Кількість фермерів, які отримують виплати
- ✓ O.11_ РС Кількість наданих днів навчання
- ✓ O.12_ РС Кількість учасників тренінгу
- ✓ O.13_ РС Кількість підготовлених радників
- ✓ O.14_ РС Населення, яке отримує користь від покращених послуг/інфраструктури (ІТ або інших)

ПОКАЗНИКИ КОНТЕКСТУ

Соціально-економічні показники

- ✓ C.01 Населення
- ✓ C.02 Вікова структура
- ✓ C.03 Територія
- ✓ C.04 Густота населення
- ✓ C.05 Рівень зайнятості
- ✓ C.06 Рівень самозайнятості
- ✓ C.07 Рівень безробіття
- ✓ C.08 ВВП на душу населення
- ✓ C.09 Рівень бідності
- ✓ C.10 Структура економіки
- ✓ C.11 Структура зайнятості
- ✓ C.12 Продуктивність праці за секторами економіки

Галузеві показники

- ✓ С.13 Зайнятість за видами економічної діяльності
- ✓ С.14 Продуктивність праці в сільському господарстві
- ✓ С.15 Продуктивність праці в лісовому господарстві
- ✓ С.16 Продуктивність праці в харчовій промисловості
- ✓ С.17 Агрохолдинги (ферми)
- ✓ С.18 Сільськогосподарський район
- ✓ С.19 Сільськогосподарська площа під органічне землеробство
- ✓ С.20 Зрошувана земля
- ✓ С.21 Одиниці худоби
- ✓ С.22 Фермерська робоча сила
- ✓ С.23 Вікова структура керівників господарств
- ✓ С.24 Аграрна підготовка керівників господарств
- ✓ С.25 Сільськогосподарський фактор доходу
- ✓ С.26 Сільськогосподарський підприємницький дохід
- ✓ С.27 Загальна продуктивність факторів у сільському господарстві
- ✓ С.28 Валове нагромадження основного капіталу в сільському господарстві
- ✓ С.29 Ліси та інші лісисті землі
- ✓ С.30 Інфраструктура туризму

Індикатори середовища

- ✓ С.31 Ґрунтовий покрив
- ✓ С.32 Території з природними та іншими специфічними обмеженнями
- ✓ С.33 Інтенсивність землеробства
- ✓ С.34 Природоохоронний статус сільськогосподарських місць існування (пасовища)
- ✓ С.35 Сільське господарство високої природної цінності
- ✓ С.36 Заповідний ліс
- ✓ С.37 Забір води в сільському господарстві
- ✓ С.38 Якість води
- ✓ С.39 Органічна речовина ґрунту в ріллі
- ✓ С.40 Водна ерозія ґрунту
- ✓ С.41 Виробництво відновлюваної енергії в сільському та лісовому господарстві

- ✓ С.42 Використання енергії в сільському, лісовому господарстві та харчовій промисловості
- ✓ С.43 Викиди від сільського господарства

Приведена система показників сформована із урахуванням можливості їх розрахунку, спираючись на офіційну статистичну інформацію та шляхом проведення опитування.

З метою уніфікації розрахунків показників та подальшого їх використання при формулюванні висновків і комплексної оцінки щодо результативності і ефективності аграрної політики, пропонуємо використовувати «Карту показника (індикатора)», яка містить обов'язкові поля для заповнення по кожному однорідному показнику. Карта передбачає методику розрахунку, важливість та роль показника у комплексній оцінці, а також коментарі до отриманого розрахункового значення. Саме на основі таких коментарів здійснюється узагальнення та формулюються загальні висновки та оцінки.

Карта показника (індикатора)

Приклад

ПОКАЗНИК С.10	Індикатор І.27 Сприяння інтеграції сільської місцевості: Еволюція індексу бідності в сільській місцевості
Назва показника	Рівень бідності
	Показник визначається як частка населення під загрозою бідності або соціальної ізоляції в сільській місцевості. Розраховується як відсоток людей, яким загрожує бідність або мають серйозні злидні або живуть у родині з низьким рівнем роботи інтенсивності над загальною популяцією. Рівень ризику бідності – це частка людей з еквівалізований наявний дохід (після соціальних трансфертів) нижче порогу ризику бідності, який встановлено на рівні 60% національного середнього еквівалентного одноразового використання дохід після соціальних трансфертів. Ступінь сільської бідності (частка населення, що піддається ризику бідність або соціальне відчуження) можна порівняти з загального середнього по країні, до відповідного середнього національного та/або до середнього для середнього та/або міського території в державі або в ЄС (вибір буде зроблено відповідно до мети політики). Він складається з 3 конкретних показників, виражених як частка загальна кількість населення:

Визначення	1. загальний рівень бідності 2. рівень бідності за типом території 3. рівень бідності за статтю (лише на національному рівні)
Одиниця вимірювання	1-3: %
Джерело даних	Державна служба статистики
Література / розташування даних	Національні дані: Таблиця Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів
Збір даних / рівень поширення	Україна, національний За ступенем урбанізації (сіла, селища, міста)
Частота	Річний
Своєчасність	2 роки
Коментарі/застереження	Цей показник також використовується для звітності ЄС Цілі сталого розвитку ООН.

4. Організаційні аспекти удосконалення Методики та її впровадження в систему громадського нагляду реалізації політик

Запропонований проект Методики потребує доопрацювання та удосконалення. Удосконалення може мати декілька напрямків:

- змістовне (уточнення положень методології та методик, уточнення критерії оцінки, з точки зору доцільності та повноти охоплення об'єктів оцінки, доповнення чи скорочення системи показників, тощо);
- структурне (щодо групування показників та повноту відображення ними стану об'єкта оцінки);
- технічне (уточнення системи показників з точки зору можливості їх розрахунку на основі наявної статистичної інформації, інформації періодичної, разової, проведення опитування, анкетування, тощо).

Доопрацювання, впровадження та використання потребує розуміння часових регламентів. Потрібне чітке розуміння яка вихідна статистична інформація та коли з'являється у офіційних джерелах. Який рівень консолідації інформації (аграрне підприємство, район, область, національний рівень), чи скажімо (домогосподарство, громада, село, селище, місто). Який рівень агрегування економічних показників. З цих умов та факторів впливає періодичність та час підготовки комплексної оцінки ефективності та результативності аграрної політики.

Для доопрацювання проекту Методики варто залучити додатково одного чи двох короткострокових експерта в період січень-лютий 2023 року. З метою тестового

використання Методики для оцінки ефективності та результативності аграрної політики України доцільно використати статистичні дані за 2021 рік. Звіт та оцінку підготувати протягом лютого – березня місяця 2023 року експертами: Коваль П., Гуторов А., та за необхідності залучити короткострокового експерта у лютому 2023 року.

Обов'язковим елементом доопрацювання та удосконалення Методики вважаємо залучення представників Державної служби статистики України, а також Міністерства Аграрної політики та продовольства України і представників Комітету ВР України з аграрних та земельних питань.

У звіті пропонуємо використати окремі оцінки та показники розраховані за методологією OECD для України, які публікуються на офіційному сайті в динаміці за попередні 10-12 років. Звіт та оцінка політик може бути представлена на публічному заході в другій половині березня 2023 року.

5. Попередній план здійснення оцінки політик з використанням Методики, та очікувані результати

Виходячи із умов України щодо системності та нормативної бази збору статистичної інформації, підготовка такої оцінки можлива в період із грудня – січня року наступного за оцінюваний період. Окремі проміжні результати можливі у вересні місяці за попередній календарний рік.

План впровадження та систематичного використання Методики оцінки аграрної політики

Роботи/ заходи	Час та терміни виконання	Примітки
Підготовчий етап		
Підготовка проекту Методики	20 листопада – 20 грудня 2022р.	Коваль П.
Доопрацювання Методики	січень 2023р.	Коваль П., Гуторов А., + 1 короткостроковий експерт за необхідності
Обговорення Методики з представниками ДержСтат України, Мін АП, Комітетом ВР України, та інші зацікавлені бенефіціари...	лютий 2023 р.	АПД, експерти
Тестове використання та презентація оцінки політик		
Розрахунок показників та формулювання висновків і коментарів щодо оцінки	лютий 2023 р.	Коваль П., Гуторов А., + 1 короткостроковий експерт за необхідності

політики реалізованої у 2021 році.		
Підготовка Звіту щодо оцінки аграрної політики в Україні та презентація результату	березень 2023 р.	Коваль П.
Регулярне використання		
Моніторинг реалізації аграрної політики в Україні, в контексті підготовки до набуття членства в ЄС	постійно протягом року, щомісяця	АПД, Коваль П.
Розрахунок показників та підготовка проміжних результатів	вересень місяць, року наступного за оцінюваним	Коваль П.
Підготовка звіту щодо оцінки ефективності та результативності аграрної політики в Україні (презентація результатів).	грудень - січень місяць, року наступного за оцінюваним	Коваль П.
Підготовка звіту щодо ефективності аграрної політики за плановий період стратегування <i>(за умови наявності формалізованої стратегії на певний період)</i> .	грудень - січень місяць, року наступного за оцінюваним періодом стратегування	Коваль П.

Результатом здійснення моніторингу за прийнятими рішеннями щодо реалізації певної політики є можливість аналізу та оцінки цілісності рішень, результативності їх з точки зору досягнення мети, та ефективності рішень з погляду на віддачу та відмінності у порівнянні із очікуваними результатами. Загальна комплексна оцінка ефективності та результативності аграрної політики є дієвим інструментом для своєчасного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування АПК, оптимізації рішень, виправлення допущених помилок та підвищення ефективності використання ресурсів, що використовуються в ході реалізації політики. В першу чергу мова йде про фінансові ресурси.

Аграрна політика включає не лише систему дотування та субсидювання виробників, а також рішення щодо торгівлі аграрною продукцією на внутрішньому та зовнішньому ринках. Рішення щодо стимулювання експорту, регулювання імпорту, підтримки та просування певної продукції та інші, можуть призвести як до позитивних так і негативних ефектів та наслідків. Тому загальноприйнятою є практика превентивної оцінки сценаріїв та моделей, підтримка імплементації та оцінка за результатами. Такий підхід дасть можливості для своєчасних коректив за умови їх необхідності.

Не менше важливою складовою аграрної політики є політика сільського розвитку. Рівень життя селянина є однією із ключових стратегічних цілей політики, про що йшлося вище. Оцінка такого рівня є чи не найскладнішою частиною методичної складової Методики оцінки ефективності політики. Це пов'язано із системою показників та критеріїв планування і відповідно показників оцінки.

Важливо відзначити кроки щодо зближення та адаптації підходів та процедур ЄС і України в питаннях стратегування та управління стратегією. Європейська практика довела ефективність своїх процедур щодо планування за семирічним циклом САП ЄС та обов'язковою оцінкою ефективності політики. Підходи і процедури планування та оцінки політики сформульовані й затверджені у Директивах, Регламентах та Імплементативних Регламентах ЄС. В умовах активізації інтеграційних процесів України та ЄС, статусу кандидата в члени ЄС конвергенція процедур лише удосконалює процес та пришвидшує його.

6. Оцінка ризиків запровадження методики моніторингу та оцінки ефективності політик, управління ними

Можливі ризики запровадження Методики оцінки ефективності аграрної політики в Україні	Заходи щодо запобігання ризиків, або зниження їх рівня
1. Складність збору та систематичного використання статистичної інформації для моніторингу та оцінки ефективності аграрної політики	Розробка такої системи показників, яка мінімально залежала від системи статистики
2. Відсутність практики систематичного прийняття стратегічних документів, які формалізують аграрну політику України	Оцінкам піддавати дії влади щодо регулювання та управління АПК України. Робити це за результатами календарного року, який співпадає із фінансовим роком
3. Розбалансування політики як наслідок дії розрізаних концептуальних документів щодо регулювання АПК України	Це також елемент об'єкту оцінки. Варто не зациклюватися на якомусь із документів, а оцінювати комплекс рішень щодо регулювання АПК та розвитку сільських територій.
4. Інституційна розбалансованість системи регулювання АПК України (відсутність профільного Міністерства)	Оцінку політики розробляти відкрито, і орієнтувати результати паралельно на різні гілки регулярної влади, бізнес, науку, громадські організації
5. Відсутність подібної Методики та оцінки ускладнює процеси інтеграції України в ЄС (передвступні консультації, використання можливостей передвступного етапу...)	Експертна аграрна спільнота частково може взяти на себе функцію оцінки політики, з метою розробки рекомендацій щодо удосконалення аграрної політики

Інформаційне та методичне забезпечення

1. Спільна система моніторингу та оцінки
(Common Monitoring and Evaluation Framework, (CMEF)). Регламент (ЄС) № 1306/2013 Стаття 110.
2. Загальна система моніторингу та оцінки (Common Monitoring and Evaluation System, (CMES) для заходів із розвитку сільських територій (Регламент (ЄС) № 1305/2013).
3. Система показників підтримки оцінки політик (Європейська комісія, 2015) (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef_de).
4. О. М. Головня, канд. екон. наук, асистент, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» МЕТОДИ ОЦІНКИ ТА МОДЕЛЮВАННЯ НАСЛІДКІВ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
5. Н. О. Шевченко, к. е. н., доц., докторант, Донецький державний університет управління МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ.
6. Томас Херцфельд. Європейський або німецький досвід у розробці довгострокових концепцій аграрної політики (моделі) для сталого розвитку аграрного сектору та сільських територій – виведення варіантів для України. Агрополітичний звіт. https://www.apd-ukraine.de/images/2021/APD_Berichte_2021/10_Leitbild_Agrarpolitik_Herzfeld/Bericht_Leitbild_Agrarpolitik_APD_UA.pdf
7. Створення спільної системи моніторингу та оцінки (див. статтю 110 Регламенту (ЄС) 1306/2013) Застосування CMEF (Імплементативний регламент Комісії (ЄС) 834/2014)
8. Елементи моніторингу та оцінки Європейських структурних та інвестиційних фондів (ESIF) (Регламент (ЄС) 1303/2013)
9. Моніторинг та оцінка політики сільського розвитку (Регламент (ЄС) 1305/2013, Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 808/2014)
10. Створення системи моніторингу та оцінки ефективності (див. статтю 128 Регламенту (ЄС) 2021/2115)
11. Розрахунок результатів і показників результату (Імплементативний регламент Комісії (ЄС) 2021/2290)
12. Оцінка стратегічних планів CAP та надання інформації для моніторингу та оцінки (Імплементативний регламент Комісії (ЄС) 2022/1475)
13. Європейська рахункова палата (EuRH).